

JABATAN PERKHIDMATAN VETERINAR SABAH

LAPORAN TAHUNAN 2019

Aras 3 , Blok B, Wisma Pertanian Sabah, Jalan Tasik, Off Luyang,
Beg Berkunci 2051, 88999 Kota Kinabalu, Sabah
Tel: 088-287400 Faks 088-238418

Isi Kandungan

Kandungan	m/s
PERUTUSAN PENGARAH	1
PROFIL JABATAN	2-5
KEWANGAN	6-10
SEKSYEN PENTADBIRAN	11-12
SEKSYEN PERANCANGAN	13-17
INDUSTRI TENUSU	18-20
SEKSYEN KESIHATAN VETERINAR	21-31
SEKSYEN PENGURUSAN BIOSEKURITI	32-38
UNIT KEPASTIAN KUALITI (UNIT JAMINAN KUALITI VETERINAR)	39-40
UNIT KUARANTIN HAIWAN KINARUT	41-42
UNIT EXIM	43-45
UNIT PENGUATKUASAAN	46-48
PERKHIDMATAN VETERINAR	49-50
UNIT PEMERIKSAAN VETERINAR	51-52
SEKSYEN PEMBANGUNAN SUMBER GENETIK	53-57
PEMBANGUNAN INDUSTRI TERNAKAN	58-61
GALERI ACARA SEPANJANG TAHUN 2019	62-67

PERUTUSAN PENGARAH

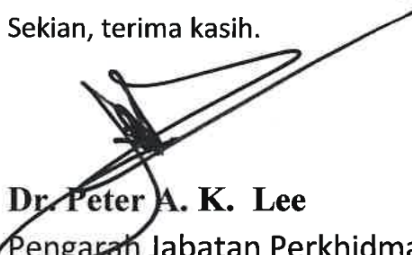
Seiring dengan visi DVS Sabah untuk menjadi agen peneraju transformasi perkhidmatan veterinar dan industri ternakan. Pada tahun 2019, Jabatan ini telah maju selangkah lagi dengan perlaksanaan aktiviti-aktiviti serta pencapaian-pencapaian yang boleh dibanggakan. Laporan ini memaparkan rekod-rekod semua aktiviti yang telah berjaya dilaksanakan pada tahun 2019 sebagai rujukan dalaman kepada pegawai jabatan dan semua pemegang taruh yang berkenaan.

Pencapaian DVS Sabah sepanjang tahun 2019 bukannya datang bergolek tetapi merupakan manifestasi kerja berpasukan di kalangan warga DVS Sabah. Diharapkan kerjasama serta amanah ini dapat dikekalkan dan terus dimantapkan pada masa-masa hadapan.

Untuk memastikan prestasi perkhidmatan terus memenuhi ekspektasi pelanggan, perkhidmatan yang pantas, berintegriti, efisien dan mesra pelanggan amat dititikberatkan. Sebagai memenuhi tuntutan tersebut, DVS Sabah akan terus memperkasakan perkhidmatan-perkhidmatan sedia ada serta melaksanakan program-program berimpak tinggi bagi memacu pembangunan industri ternakan dan perkhidmatan veterinar.

“Pantas Ke Hadapan”

Sekian, terima kasih.

Dr. Peter A. K. Lee

Pengarah Jabatan Perkhidmatan Veterinar
Sabah

PROFIL JABATAN

LOGO JABATAN PERKHIDMATAN VETERINAR SABAH

TAFSIRAN LOGO

Keterangan:

Logo ini merupakan kesinambungan daripada logo yang lama dimana terdapat lingkaran yang bertulis nama jabatan yang baru iaitu JabatanPerkhidmatan Veterinar Sabah.

Tanduk:

Mewakili visi dan misi jabatan iaitu:

- Industri ternakan yang komersial, bersepadu dan mantap untuk mengeluarkan makanan yang berkualiti bagi mencapai tahap sara diri yang berkekalan dan eksport.
- Memberikan perkhidmatan veterinar dan pengurusan ternakan yang professional sebagai pemangkin kepada industri ternakan yang mantap bagi membekal makanan daripada hasil ternakan yang bermutu dan selamat.
-

Huruf V:

Melambangkan perkhidmatan veterinar serta lima (5) objektif utama Jabatan iaitu:

- Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
- Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan suci, bersih dan sesuai untuk dimakan.
- Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
- Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
- Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa terpelihara.

Bentuk Telur:

Menggambarkan simbol benih lembaga dimana semua kehidupan bermula untuk pertumbuhan dan perkembangan

Warna Ungu:

Mewakili perkhidmatan veterinar.

Warna Putih:

Menggambarkan kebersihan bumi Negeri Sabah, dimana status kesihatan yang bebas daripada penyakit haiwan utama.

Warna Hijau:

Mewakili kawasan kehijauan dalam negeri iaitu padang ragut dan makanan untuk ternakan

Warna Merah:

Mewakili perkhidmatan yang diamanahkan kepada jabatan.

Pada keseluruhannya logo ini melambangkan moto jabatan iaitu ***Pengeluaran dan kesihatan ternakan yang mapan.***

LATAR BELAKANG

Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah (sebelum ini dikenali sebagai Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak) merupakan salah satu daripada empat jabatan di bawah naungan Kementerian Pertanian dan Industri Makanan Sabah. Jabatan ini telah diwujudkan pada 1hb Januari 1976. Sebelum ini sektor ternakan di Sabah telah dikawalselia oleh jabatan pertanian Sabah dibawah naungan Bahagian Perusahaan Ternak yang diketuai oleh seorang Penolong Pengarah.

Tugas Utama pada waktu tersebut sebahagian besar meliputi program pencegahan jangkitan penyakit dan rawatan ternakan. Hanya pada 1 Januari 1976, Bahagian ini ditauliahkan menjadi sebuah jabatan dengan nama Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak diketuai oleh seorang Pengarah. Aktiviti jabatan ini juga diperluaskan untuk mencakup pengeluaran dan pembangunan industri ternakan di Sabah.

VISI

Untuk menjadi agen peneraju tranformasi perkhidmatan veterinar dan industri ternakan yang dinamik.

MISI

Memberikan perkhidmatan veterinar dan pengurusan ternak yang professional dan inovatif kepada industri ternakan bagi menjamin pengeluaran makanan yang berkualiti dan selamat.

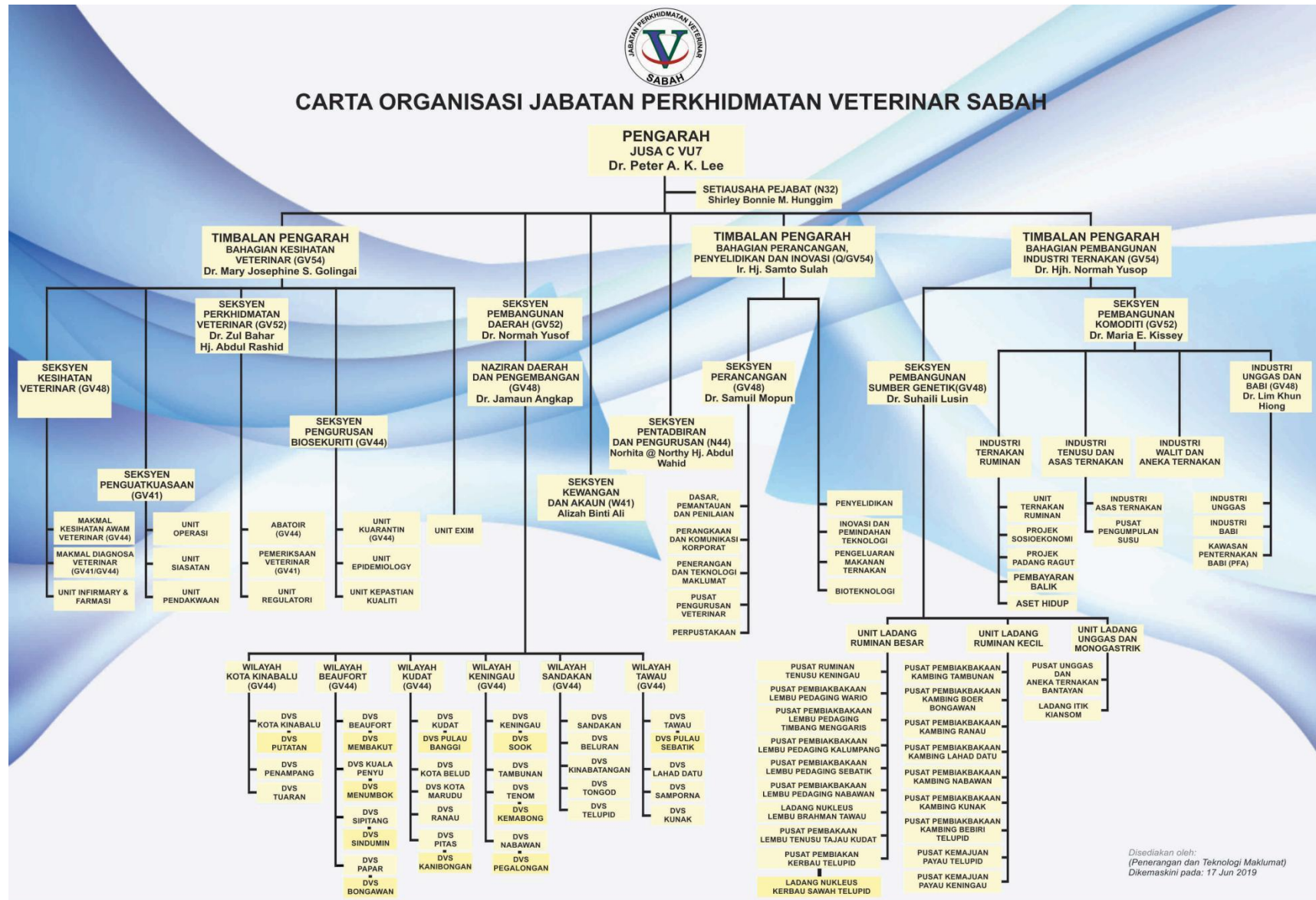
OBJEKTIF

1. Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
2. Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan manusia suci, bersih dan sesuai untuk dimakan.
3. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
4. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
5. Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa dipelihara.

FUNGSI

1. Mencegah, mengawal dan membasmi penyakit-penyakit haiwan dan zoonotik.
2. Menentukan bahan-bahan haiwan untuk makanan manusia suci, bersih dan sesuai untuk dimakan
3. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri haiwan yang mantap.
4. Menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan industri makanan haiwan.
5. Menentukan kebajikan dan kesejahteraan semua haiwan sentiasa dipelihara.

CARTA ORGANISASI

KEWANGAN

Jadual 1. Peruntukan Mengurus (Negeri)

Butiran Vot	Peruntukan Asal	Peruntukan Ditambah/pindah	Perbelanjaan Dirancang	Perbelanjaan Sebenar	% Perbelanjaan
Pentadbiran Emolument Kakitangan	22,735,000.00	215,500.00	22,950,500.00	19,754,937.44	86.08%
Pentadbiran Sumber Manusia	1,100,010.00	-	1,100,010.00	907,148.25	82.47%
Pentadbiran Am Pejabat	1,344,010.00	-	1,344,010.00	1,269,907.68	94.49%
Pameran & Pertunjukan	170,000.00	-	170,000.00	161,756.98	95.96%
Kakitangan Sambilan	2,800,000.00	610,000.00	3,410,000.00	3,169,328.14	94.08%
Persidangan Tahunan JPHPT Sabah	36,500.00	-	36,500.00	33,072.00	90.61%
Perkhidmatan Keselamatan	600,000.00	-	600,000.00	138,899.25	23.15%
Penyenggaraan Bangunan	1,500,010.00	-	1,500,010.00	1,247,153.74	83.14%
Pengendalian & Penyenggaraan Loji, Kenderaan Perkakas	780,000.00	1,520,000.00	2,300,000.00	2,242,231.54	98.30%
Pengendalian & Penyenggaraan Stesen	356,000.00	-	356,000.00	332,804.88	93.48%
Pengendalian & Penyenggaraan Perahu Lanca Jabatan	43,010.00	-	43,010.00	24,795.00	57.65%
Pengendalian & Penyenggaraan Kilang Makanan	40,010.00	-	40,010.00	24,003.73	61.51%
Pengendalian & Penyenggaraan Perpustakaan	28,000.00	-	28,000.00	27,916.20	99.70%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Pembiakan Ayam/itik	280,010.00	-	280,010.00	278,268.22	99.67%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Pembiakan Khinzir	100,020.00	-	100,020.00	91,331.74	91.31%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Arnab	60,000.00	-	60,000.00	59,211.00	98.69%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Pembiakan Kambing Bongawan	41,010.00	-	41,010.00	35,658.43	99.71%
Pengendalian & Penyenggaraan Kuarantin Kandang Anjing & Kucing	48,010.00	-	48,010.00	43,170.14	94.84%
Pengendalian & Penyenggaraan Rancangan Pendaftaran Suntikan Kerbau	60,010.00	-	60,010.00	50,885.35	96.92%

Pengendalian & Penyenggaraan Unit Burung Puyuh	95,000.00	-	95,000.00	94,431.00	99.40%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Angsa dan Itik	60,010.00	-	60,010.00	40,421.00	84.02%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Pemeriksaan Daging	55,010.00	-	55,010.00	44,370.75	81.48%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Audio Visual	24,000.00	-	24,000.00	12,139.00	50.58%
Pengendalian & Penyenggaraan Unit Pemeriksa & Penguatkuasa Veterinar	135,000.00	-	135,000.00	123,971.74	91.91%
Pengendalian & Penyenggaraan Pusat Teknologi Daging Sabah	207,010.00	-	207,010.00	194,115.84	95.00%
Pengendalian & Penyenggaraan Makmal Kesihatan Awam Veterinar Kota Kinabalu	180,010.00	-	180,010.00	171,475.60	96.66%
Pengendalian & Penyenggaraan Ladang Ruminan	345,010.00	-	345,010.00	264,172.93	90.55%
Banci Ternakan	35,000.00	-	35,000.00	24,475.40	69.93%
Pembelian Susu Daripada Penternak	15,150,000.00	-	15,150,000.00	15,010,497.43	99.08%
Perkhidmatan Pembersihan Rumah Sembelih	45,010.00	-	45,010.00	29,930.71	75.32%
Pendidikan Veterinar	340,000.00	-	340,000.00	303,651.00	90.17%
Ubat-Ubat & Perkakas-Perkakas	1,000,000.00	-	1,000,000.00	970,512.60	97.28%
Bahan-Bahan Makanan	1,800,000.00	-	1,800,000.00	1,740,801.00	96.71%
Pembangunan Peternak Daerah	85,000.00	-	85,000.00	69,491.00	81.75%
Pengurusan Peningkatan Kualiti dan Akreditasi ISO	45,000.00	-	45,000.00	43,542.90	96.76%
Peningkatan Portal DAVETSA	50,000.00	-	50,000.00	49,477.00	98.95%
Kelengkapan Pejabat	10.00	-	10.00	-	0.00%
Bantuan Musim Kemarau & Banjir & Mengganti Rugi Penjualan Yang diwajibkan di Dalam Menghadapi Penyakit Berjangkit	20.00	353,794.00	353,814.00	349,651.10	98.82%
Pengendalian dan Penyenggaraan Unit Pusat Pembangunan Pastura dan Agro Bahan Makanan untuk Ruminan Togod	30.00	-	30.00	-	0.00%
Jumlah Keseluruhan	51,772,730.00	2,699,294.00	54,472,024.00	49,429,607.71	91.02%

Jadual 2. Peruntukan Pembangunan Negeri

Butiran Vot	Peruntukan Asal	Peruntukan Ditambah/pindah	Perbelanjaan Dirancang	Perbelanjaan Sebenar	% Perbelanjaan
Pusat Pengeluaran Baka dan Bibit Lembu Pedaging Kota Belud dan Tongod	600,000.00	-	600,000.00	568,913.80	97.94%
Makmal Diagnosa Veterinar	500,000.00	-	500,000.00	485,638.32	98.80%
Stesen Kuarantin Haiwan	880,000.00	-	880,000.00	878,076.39	99.88%
Stesen Pembiakan Ternakan, Sebrang	800,000.00	-	800,000.00	782,899.98	98.23%
Stesen Pembiakan Ternakan, Tawau	500,000.00	-	500,000.00	475,218.65	95.15%
Kereta-Kereta & Perahu-Perahu	100,000.00	-	100,000.00	95,131.60	95.13%
Bangunan-Bangunan	700,000.00	20,000.00	720,000.00	687,000.00	98.14%
Projek Pembangunan Unggas	380,000.00	-	380,000.00	364,839.94	96.49%
Kemudahan Perkhidmatan Pengembangan Ternakan	300,000.00	-	300,000.00	294,094.23	98.20%
Projek Pembangunan Itik	300,000.00	-	300,000.00	299,211.82	99.98%
Pusat Latihan Menternak	550,000.00	-	550,000.00	538,291.86	99.68%
Skim Pembangunan Ternakan Nabawan-TKPW	350,000.00	-	350,000.00	197,883.01	56.54%
Rumah Penyembelihan & Kesihatan Awam Veterinar	1,500,000.00	20,000.00	1,480,000.00	1,484,816.87	99.35%
Pusat Penjanaan Baka Lembu kalumpang	300,000.00	-	300,000.00	299,240.49	99.98%
Projek Pembangunan & Peningkatan Kemudahan Penguat Kuasa Veterinar	500,000.00	-	500,000.00	467,772.60	93.56%
Projek Lembu Tenusu	2,000,000.00	-	2,000,000.00	1,960,676.71	99.00%
Projek Kemajuan Payau	200,000.00	-	200,000.00	190,974.43	95.49%
Program Pengeluaran Baka Lembu Tenusu	600,000.00	-	600,000.00	534,524.19	89.21%
Program Penternak Burung walit	100,000.00	-	100,000.00	85,443.90	85.44%
Program Pembangunan Industri Asas Ternakan	300,000.00	-	300,000.00	276,001.91	99.49%
Pusat Pembiakan Kambing	600,000.00	-	600,000.00	594,193.01	99.03%
Projek Kerbau Telupid	400,000.00	-	400,000.00	387,595.44	99.98%

Projek Ladang Nukleus Pembiakbakaan Kerbau Sawah	300,000.00	-	300,000.00	284,732.04	99.93%
Program Pembangunan Usahawan Kambing	300,000.00	-	300,000.00	297,664.95	99.22%
Projek Makanan Ternakan Ruminan	280,000.00	-	280,000.00	224,325.87	94.42%
Program Pengeluaran Kekacang, Hay dan Jagung sebagai Makanan Ternakan di Keningau	400,000.00	-	400,000.00	354,689.25	95.02%
Projek Pembangunan Arnab	80,000.00	-	80,000.00	76,694.10	95.87%
Program Penyelidikan dan Inovasi	50,000.00	-	50,000.00	48,435.80	96.87%
Projek Integrasi Ternakan PINTAR	300,000.00	-	300,000.00	199,180.95	66.39%
Projek Pusat Penyelidikan Ternakan dan Makmal Analisis Makanan Ternakan	100,000.00	-	100,000.00	88,921.94	88.92%
Pusat Bioteknologi	300,00.00	-	300,000.00	299,226.73	99.74%
Pusat Pembiakan Ayam Kampung	100,000.00	-	100,000.00	98,870.70	98.87%
Pusat Peningkatan Baka Kambing Kunak	300,000.00	-	300,000.00	297,436.45	99.25%
Pusat Peningkatan Baka Lembu Pedaging, Pulau Sebatik	400,000.00	-	400,000.00	399,800.56	99.98%
Program Kawalan, Pencegahan dan Pembasmian Penyakit Haiwan	450,000.00	-	450,000.00	446,969.60	99.39%
Projek Peningkatan Perkhidmatan Klinik Veterinar	400,000.00	-	400,000.00	392,157.61	98.05%
Program PeningkatanKepastian Kualiti Hasil Keluaran Ladang Ternakan	100,000.00	-	100,000.00	97,996.56	99.98%
Jumlah Keseluruhan	16,320,000.00	40,000.00	16,320,000.00	15,539,542.26	93.37%

Jadual 3. Peruntukan Pembangunan Persekutuan

Butiran Vot	Peruntukan Asal	Peruntukan Ditambah/pindah	Perbelanjaan Dirancang	Perbelanjaan Sebenar	% Perbelanjaan
Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak (JPHPT)					
a) Perolehan Kambing untuk Pembakaan dan Ternakan Bagi Industri Kambing di sabah	5,000,000.00		5,000,000.00	4,953,744.00	99.07%
b) Pembangunan Kawasan Padang Ragut Bersepadu	3,000,000.00	-	3,000,000.00	2,532,037.89	84.40%
c) Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak (JPHPT)	7,000,000.00	5,700,000.00	1,300,000.00	-	0.00%
Projek Kawasan Penternakan Babi	4,000,000.00	-	4,000,000.00	4,000,000.00	0.00%
Makmal Penyelidikan Penyakit	1,300,000.00	5,700,00.00	7,000,000.00	1,300,000.00	100%
Projek Transformasi Tenusu Sabah	10,000,000.00	-	10,000,000.00	7,473,554.61	74.74%
Projek Ladang Nuklues Pembiakbakaan Kerbau Sawah Telupid	3,000,000.00	-	3,000,000.00	1,828,002.60	60.93%
Projek Pembangunan Pastura dan Bahan Makanan Agro untuk Ruminan Tongod	1,200,000.00	-	1,200,000.00	771,064.70	64.26%
Jumlah Keseluruhan	34,500,000.00	11,400,000.00	34,500,000.00	22,858,403.80	%

SEKSYEN PENTADBIRAN

PERJAWATAN

TAHUN 2019				
BIL	SKIM PERKHIDMATAN	PERJAWATAN		
		GRED	Jumlah Jawatan	Tetap
	PEGAWAI VETERINAR	JUSA	1	1
		GV54	2	2
		GV52	3	3
		GV48	5	3
		GV44	10	6
		GV41/44	19	8
	PENOLONG PEGAWAI VETERINAR	GA36	2	2
		GA32	10	9
		GA29/32	23	19
	PEMBANTU MAKMAL	C19/22	1	0
	PEMBANTU VETERINAR	GA26	2	2
		GA22	12	3
		GA22 (KUP)	30	30
		GA19/22	138	98
	PEGAWAI PENYELIDIK	Q54/52/44/41	14	
		Q52		1
		Q44		3
		Q41		8
	PEGAWAI TADBIR	N41/44	1	1
	AKAUNTAN	W41/44	1	1
	PEN. PEGAWAI TADBIR	N29/32	1	1
	PEN. AKAUNTAN	W29/32	1	1
	PERPUSTAKAAN	S29/32	1	1
	PEMBANTU TADBIR SETIAUSAHA	N19/29/32	3	3
	PEMBANTU TADBIR	N22	3	2
	PEMBANTU TADBIR	N19/22	68	46
	PEMBANTU KEMAHIRAN	H19/22	47	3
	PEMBANTU LAUT	AA19/22	11	4
	PEMBANTU OPERASI	N11/14	107	90
	PEMBANTU AWAM	H11/14	106	86
	PEMANDU	H11/14	82	65
	PELUKIS PELAN	J11/14	2	2
	PENGAWAL KESELAMATAN	KP11/14	5	5
	Jumlah		711	509

Memangku Dan Kenaikan Pangkat

BIL	NAMA PEGAWAI	NAMA JAWATAN YANG DIPANGKU/GRED	TARIKH MULA MEMANGKU
1	Dr. NormahYusop	Pegawai Veterinar Gred GV54	4/9/2019 – 3/9/2020
2	Dr. Mary Josphehine S. Golingai	Pegawai Veterinar Gred GV54	15/10/2019 – 14/10/2020
3.	Dr. Li Khun Hiong	Pegawai Veterinar Gred GV52	4/9/2019 – 3/9/2020
4.	Dr. ZulBahar Hj. Abdul Rashid	Pegawai Veterinar Gred GV52	15/10/2019 – 14/10/2020
5.	Dr. Connie Joyce Tann	Pegawai Veterinar Gred GV48	15/10/2019 – 14/10/2020
6.	Kennedy Juani	Pegawai Penyelidik Gred Q41	19/10/2018 – 18/10/2021
7.	Elsie Jimis	Setiausaha Pejabat Gred N32	13/1/2020 – 12/1/2021
8.	LosininTabilih	Setiausaha Pejabat Gred N30	19/5/2020 – 18/5/2021
9.	Melanie Yette Denis	Penolong Pegawai Veterinar Gred G29	18/9/2019 – 17/9/2020
10.	Suzy Jonis	Penolong Pegawai Veterinar Gred G29	18/9/2019 – 18/9/2020
11.	Norpah Asbollah @ Asbullah	Penolong Pegawai Veterinar Gred N29	8/10/2019 – 7/10/2020

Kenaikan Pangkat

BIL	NAMA PEGAWAI	NAMA JAWATAN/GRED	TARIKH KENAIKAN PANGKAT
1.	Norhita @ Northy Haji Abdul Wahid	Pegawai Tadbir Gred N44	2/12/2019
2.	NG Sou Siung @ David	Pembantu Veterinar Gred G26	20/12/2019
3.	Linus Lojinga	Penolong Pegawai Veterinar Gred G29	21/8/2019
4.	BakriKulalah @ Kulalu	Penolong Pegawai Veterinar Gred G29	21/8/2019

SEKSYEN PERANCANGAN

Latihan dan Kursus

Aset penting bagi sebuah jabatan atau organisasi ialah tenaga kerja yang mahir. Ia merupakan penggerak utama dalam pembangunan sektor penternakan di negeri Sabah agar ia maju dan bercorak kompetitif. Dalam menyediakan golongan tenaga mahir dan terlatih, tanggungjawab ini telah diberikan kepada Pusat Pengurusan Veterinar Tuaran. Pusat ini berfungsi untuk merancang, menyelaraskan dan mengatur aktiviti serta pendidikan yang bertujuan meningkatkan kepakaran kakitangan agar ianya relevan dan dapat menyampaikan dan menyalurkan ilmu pengetahuan serta kemahiran kepada pengusaha ternakan dan kumpulan sasar jabatan yang lain. Disamping itu, modul latihan yang bersesuaian juga direka untuk memberi pendidikan kepada para penternak serta peserta dari agensi-agensi lain.

Dari 944 bil peserta hanya 509 kakitangan sahaja yang dapat menghadiri kursus yang berkenaan dengan bidang tugas masing-masing. Sementara itu, 416 orang peternak telah menghadiri pelbagai kursus pengurusan ternakan dalam tempoh setahun.

Jadual 4. Maklumat Kursus / Latihan Untuk Anggota Sepanjang Tahun 2019

Bil	Jenis Kursus / Latihan	Tarikh Kursus	Tempat Kursus	Bil. Peserta
1	Research Methodology & Statistical Analysis	07-08.01.2019	PPV Tuaran	12
2	Program Kepastian Kualiti, Pengezonan dan Kompartmentasi Ladang Ternakan	24-25.01.2019	PPV Tuaran	39
3	Pengukuhan Audit Dalam Tahun 2019 (RAZ9001)	26-27.02.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	22
4	Pemukiman Perancangan, Pelaksanaan, Pemantauan dan Penilaian Projek-Projek Pembangunan Negeri dan Persekutuan	04-06.03.2019	Dewan Serbaguna Wisma Pertanian Sabah Kota Kinabalu	53
5	Program Kempen Kesedaran Penyakit Haiwan 2019-ASF, AI, FMD dan Rabies	08.03.2019	Dewan Serbaguna Wisma Pertanian Sabah Kota Kinabalu	101
6	Pengisian Pangkalan Data (Database) Pembangunan Sumber Genetik (PSG) dan Aset Hidup	12-14.03.2019	PPV Tuaran	39
7	Penternakan Kambing Tenusu	12-15.03.2019	PTR Keningau	6
8	Pengembangan Veterinar dan Analisa Marginal Kasar (AMK)	19-21.03.2019	PPV Tuaran	44

9	Horizon Baharu Kumpulan Inovatif dan Kreatif (KIK)	28-29.03.2019	PPV Tuaran	33
10	Pemeriksaan Veterinar (Pemeriksaan Daging)	10-11.04.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	26
11	Pemantapan Pegawai Penyiasat dan Pendakwaan	16-17.04.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	34
12	Pengukuhan ISO/IEC 17025	02.05.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	23
13	Method Of Validation & Uncertainty	03.05.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	23
14	RMK-12 Pembangunan Sumber Genetik	11-13.06.2019	PPV Tuaran	18
15	Pengukuhan VHM/RPH	08-09.07.2019	MKAV Kota Kinabalu / SMTTC Kinarut	3
16	Program Putra Pemindahan Ilmu (PUTRAPIL) Ruminan Lembu Tenusu Negeri Sabah	18-19.07.2019	Institut Pendidikan Guru, Keningau	52
17	RMK 12	22-23.07.2019	Dewan Serbaguna Wisma Pertanian Sabah Kota Kinabalu	55
18	Pengukuhan VHM RPH	05-06.08.2019	DVS Tawau	4
19	Penyediaan RMK 12 Seksyen Komoditi	14-16.08.2019	PPV Tuaran	40
20	Pengurusan Klinik Haiwan Kesayangan	20-22.08.2019	DVS Kepayan	18
21	Internal Audit ISO/IEC 17025:2017	04.09.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	25
22	Good Manufacturing Practice (GMP) Plus	10-11.09.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	21
23	PPT (SPKM-PPT) Tahap 1,2 dan 3	13.09.2019	PPV Tuaran	86
24	Pengurusan Perolehan, Aset dan Stor Kerajaan	17-19.09.2019	PPV Tuaran	44
25	Pengurusan Fail dan Rekod	24-26.09.2019	PPV Tuaran	27
26	Persijilan Good Manufacturing Practices PPS	07-09.10.2019	PRT Keningau	25
27	Asas Amalan Pengilangan Baik (GMP) bagi Auditor Keselamatan Makanan (FSA)	04-06.11.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	25
28	Breeding Policy Negeri Sabah	06.11.2019	PPV Tuaran	30
29	Bengkel Penyediaan Projek RMKe-12	17.12.2019	Ibu Pejabat DVS	16
Jumlah (Orang)				944

Jadual 5.Maklumat Kursus / Latihan Untuk PenternakAwam Sepanjang Tahun 2019

Bil	Jenis Kursus	Tarikh Kursus	Tempat Kursus	Bil. Peserta
1	Program Kepastian Kualiti, Pengezonan dan Kompartmentasi Ladang Ternakan	24-25.01.2019	PPV Tuaran	53
2	Penternakan Ayam	18-22.02.2019	PPV Tuaran	29
3	Program Kempen Kesedaran Penyakit haiwan 2019-ASF, AI,FMD dan Rabies	08.03.2019	Dewan Serbaguna Wisma Pertanian Sabah Kota Kinabalu	132
4	Penternakan Kambing Tenusu	12-15.03.2019	PRT Keningau	31
5	Penternakan Kambing	08-12.04.2019	PPV Tuaran/ PPB Ranau	30
6	RMK 12 Pembangunan Sumber Genetik	11-13.06.2019	PPV Tuaran	1
7	Pengukuhan ISO/IEC 17025	02.05.2019	Bilik Mesyuarat MKAV Kota Kinabalu	2
8	Penternakan Itik	24-28.06.2019	PPV Tuaran	30
9	Pengukuhan VHM/RPH	08-09.07.2019	MKAV Kota Kinabalu/ SMTTC Kinarut	32
10	Penternakan Lembu Pedaging	15-19.07.2019	PPV Tuaran	24
11	Program Putra Pemindahan Ilmu (PUTRAPIL) Ruminan Lembu Tenusu Negeri Sabah	18-19.07.2019	Institut Pendidikan Guru, Keningau	32
12	Pengukuhan VHM/RPH	05-06.08.2019	DVS Tawau	20
Jumlah (Orang)				416

Unit Perpustakaan

Perkhidmatan perpustakaan di jabatan ini wujud sejak tahun 1980-an lagi. Pada masa itu terdapat beberapa koleksi bahan perpustakaan seperti buku-buku rujukan, journal, laporan tahunan dan sebagainya yang disimpan di pejabat Pusat Penyelidikan Penyakit Haiwan, Kepadayan. Pada tahun 1990 koleksi bahan perpustakaan ini dipindahkan ke bangunan baru di tingkat 1, Kompleks Veterinar DVS Kepadayan. Seorang Penolong Pegawai Perpustakaan telah dilantik mengurus koleksi bahan perpustakaan ini dibantu oleh seorang Pekerja Rendah Awam.

Pada tahun 2004 sekali lagi Perpustakaan DVS Sabah telah dipindahkan ke Ibu Pejabat DVS, Aras 3 Blok B, Wisma Pertanian Sabah, Kota Kinabalu. Disini perkhidmatan perpustakaan mula aktif. Para pengunjung dan peminjam semakin bertambah, permintaan bahan perpustakaan juga meningkat. Perpustakaan DVS Sabah kini mempunyai pelbagai koleksi bahan perpustakaan seperti koleksi buku teks, terbitan jabatan, terbitan berkala, audio visual dan sebagainya.

VISI

Menjadi sebuah perpustakaan khusus yang cemerlang dan terbilang sepanjang masa.

MISI

Membantu dalam penyebaran dan perkembangan sumber maklumat diperingkat jabatan kerajaan.

OBJEKTIF

1. Menyimpan dan memelihara bahan-bahan terbitan Jabatan Perkhidmatan Veterinar supaya bahan ini terjaga dengan selamat sebagai koleksi terbitan jabatan dan dapat digunakan sepanjang zaman.
2. Membekal dan mengumpul koleksi bahan perpustakaan dalam subjek-subjek yang lebih komprehensif bagi memenuhi kehendak pelanggan dan keperluan organisasi dalam mencapai visi dan misi jabatan.
3. Membantu pihak Perpustakaan Negara Malaysia dan Perpustakaan Negeri Sabah dalam menggalakkan penggunaan dan kemudahan perkhidmatan dan sumber-sumber perpustakaan kearah masyarakat yang berilmu pengetahuan.
4. Memastikan setiap maklumat disebarkan, dipelajari dan digunakan oleh setiap anggota dan pegawai di jabatan kerajaan.

Jadual 6: Pengguna Perpustakaan DVS 2019

PERKARA	BILANGAN
Pengunjung	16349 orang
Peminjam	56 orang
PinjamanBahan	162 naskhah

Jadual 7: PerolehanBahanRujukan DVS 2019

PERKARA	BILANGAN
Bukuteks	20naskah
TerbitanJabatan	41 naskah
Audio Visual	Tiada
TerbitanBerkala	123 naskah
SuratKhabar	1104 naskah

INDUSTRI TENUSU

Pendahuluan

Projek Lembu Tenusu(PLT) yang telah diperkenalkan oleh DVS sejak tahun 1982 telah diubah tajuknya menjadi Projek Menaik Taraf Pusat Pengumpulan Susu Sabah dengan skop dan lokasi yang sama. Beberapa strategi telah dirancang dengan rapi dan teratur untuk mencapai objektif-objektifnya. Sistem projek ini yang dirangka secara PAKEJ telah merangsang perkembangan projek ini mengikut perancangan. Jumlah penternak yang masih aktif mengusahakan penternakan lembu tenusu sehingga akhir tahun 2019 adalah sebanyak 45 orang dengan pengeluaran susu segar sebanyak 9,878,732.10 juta liter. Produksi susu segar pada tahun 2019 telah meningkat sebanyak 7% jika dibandingkan dengan pengeluaran susu segar pada tahun 2018 iaitu sebanyak 9,223,564 juta Liter dengan jumlah 45 orang peternak.

Pengeluaran Susu Segar

Pengeluaran susu segar bagi negeri Sabah pada tahun 2019 telah mengalami kenaikan sebanyak 655,168.10 liter (5.52%). Hal ini disebabkan oleh kerana terdapat kenaikan kadar kelahiran sebanyak 10.44%. Walaupun mengalami kadar penurunan peternak sebanyak 3 orang tapi penghasilan susu segar tetap meningkat.

Jadual 8. Pengeluaran Susu Segar Negeri Sabah Tahun 2018 dan 2019 (liter)

Ladang	2018 (Liter)	2019 (Liter)	Catatan
SPT Sebrang Keningau	nil	nil	Nil
SPT Tawau	nil	nil	Nil
Desa Cattle SDN BHD	821,683	721,765	Turun(12%)
Projek Lembu Tenusu	9,223,564	9,878,732.10	Naik (7.1%)
JUMLAH (LITER)	10,045,247	10,600,497.10	Naik (5.52%)

Jadual 9. Perbandingan Prestasi Projek Lembu Tenusu Mengikut Daerah (2018-2019)

MCC							SUMBANGAN		
	PROD. SUSU		KELAHIRAN		KEMATIAN		PROD.	LAHIR	MATI
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	SUSU(%)	(%)	(%)
KENINGAU	7,880,444	8,562,239.10	2290	2506	616	587	+8.65	+9.43	-4.70
TENOM	482,081	513,616	251	187	74	64	+6.54	-26	-14
KUDAT	11,974	8,934	0	4	24	1	-25.4	0	-20
TAWAU	67,489	55,586	45	45	70	41	-17.63	0	-41.4
K.MRUDU	447,801	429,863	72	60	0	0	-4.0	-17	0
TUARAN	13,570	17,750	3	5	0	0	+30.8	+67	0
BEUFORT	70,448	109,821	45	22	0	4	+55.88	-52	0
BONGWN	80,702	152,981	0	0	0	0	+89.56	0	0
MBKUT	32,745	-	0	7	36	30	-	0	-17
RANAU	39,533	61,603	26	24	27	11	+55.82	-7.7	-59.3
PAPAR	151,335	96,396	42	35	28	25	-36.30	-17	-11
MBUK	26,144	22,924	10	8	2	2	-12.31	20	0
Jumlah	9,223,564	9,878,732.10	2,784	2,903	877	1,341	+7.10	4.3%	53%

Pengeluaran dan Kerosakan Susu Tahun 2019

Walaupun terdapat peningkatan dalam pengeluaran susu pada tahun ini namun jumlah kerosakan susu masih dianggap tinggi. Jumlah pengeluaran susu dari projek ini pada tahun 2019 adalah 9,878,732.10 liter, daripada jumlah tersebut hanya 9,727,471.50 liter sahaja yang dapat dipasarkan dalam keadaan baik, sementara sebanyak 151,260.60 liter mengalami kerosakan. Punca kerosakan di peringkat PPS adalah disebabkan oleh chiller yang gagal berfungsi dengan baik, dan putus bekalan elektrik. Jadual di bawah memperlihatkan jumlah pengeluaran susu dan kerosakan susu sepanjang tahun 2019.

Jadual 10. Pengeluaran dan kerosakan susu Tahun 2019

Bil	Daerah	Produksi susu (liter)	Kerosakan susu /Penyebab (liter)			
			letrik	Kemalangan	antibiotik	Jumlah
1	Keningau	8,862,239.10				22,283.70
2	Tenom	513,616.00				54,591.90
3	Kudat	8,934.00				965.00
4	Tawau	55,586.00				12,247.00
5	K. Marudu	429,863.00				6,313.00
6	Tuaran	17,750.00				5,109.00
7	Beaufort	109,821.00				20,561.00
8	Ranau	61,603.00				276.00
9	Menumbok	22,924.00				10,866.00
10	Papar	96,396.00				18,048.00
Total (liter)		9,878,732.10	-	-	-	151,260.60

Jumlah kerosakan susu sangat tinggi dan ada beberapa sebab antaranya adalah;

- I. Mengambil kira pengangkutan susu dari PPS ke kilang.
- II. Memastikan suhu pada chiller tank ke lori dalam keadaan baik.
- III. Memastikan kualiti susu di peringkat PPS dalam keadaan baik dan diperiksa terlebih dahulu sebelum dihantar ke kilang.
- IV. Memastikan semua ujian kualiti susu dilaksanakan di peringkat PPS.
- V. Menyediakan generate sebagai persediaan sekiranya bekalan elektrik terputus.
- VI. Kerosakan lori di perjalanan dan memindahkan susu ke lori yang lain merupakan salah satu faktor yang menyebabkan kualiti susu berkurang ataupun terjejas.

SEKSYEN KESIHATAN VETERINAR

Unit Makmal Kesihatan Awam veterinar

Pengenalan

Pembangunan Makmal Kesihatan Awam Veterinar Kota Kinabalu (MKAVKK) pada tahun 2008 (RM ke-9) merupakan khidmat sokongan analisis makmal bagi memastikan daging dan hasil ternakan yang dikeluarkan bebas dan bersih daripada jangkitan penyakit zoonosis, sisa antibiotik dan sisa bahan kimia yang lain.

Objektif Kualiti MS ISO 9001:2015

- I. Proses penerimaan sampel & pendaftaran kes pelanggan di kaunter tidak lebih daripada 10 minit.
- II. Laporan makmal dihantar serahan tangan atau perkhidmatan pos dalam tempoh dua (2) hari dari tarikh keputusan akhir ujian dikeluarkan.
- III. Keputusan ujian dikeluarkan dalam tempoh 3 – 21 hari bekerja.
- IV. Laporan bulanan makmal disediakan sebelum atau pada 15hb bulan berikutnya

Bilangan Kes Yang Diterima Mengikut Spesis Dan Jenis Sampel.

A. Unit Residu Drug Veterinar

Spesis	Jenis Sampel	Ujian Saringan	Bil. Sampel diuji
Pig	<i>Urine</i>	Beta Agonist	787
Pig	<i>Urine</i>	Ractopamine	314
Chicken	<i>Tissue</i>	Chloramphenicol	167
Chicken	<i>Tissue</i>	Tetracycline	167
Cattle	<i>Raw Milk</i>	Aflatoxin M1	58
<i>Jumlah Sampel Diuji Tahun 2019</i>			<i>1493</i>

B. Unit Mikrobiologi & Higen Susu

<i>Species/product</i>	Bil Sampel	Jenis Ujian yang dijalankan dan jumlah sampel telah diuji				
		TBC	TCC	E.CC	SAL spp	STAPH'S
Turkey/Frozen/Product	3	3	3	3	3	1
Sheep/Frozen/Parts	4	4	4	4	4	0
Pig/Frozen/Products	16	16	16	16	16	0
Pig/Frozen/Parts	72	72	72	72	72	64
Misc/Water	350	350	350	346	331	5
Misc/Swab	415	415	415	415	367	336
Goat/Frozen/Parts	4	4	4	4	4	2
Feed/Feed	142	142	142	142	142	0
Dairy Products/Ice Cream	80	80	80	80	80	2
Dairy Products/Cheese	7	7	7	7	7	0
Dairy Products/Butter	2	2	2	2	2	0
Dairy Products/Yogurt	157	157	157	157	149	46
Dairy Products/Milk Powder	9	9	9	9	9	1
Cattle/Raw Milk	1019	1009	998	998	199	555
Goat/Raw Milk	35	35	35	35	32	16
Goat/Pasteurised Milk	26	26	26	26	25	11
Cattle/Pasteurised Milk	84	84	84	84	82	26
Cattle/Cultured Milk	12	12	12	12	12	0
Cattle/Processed Milk	37	37	37	37	37	3
Bird/Product/	5	5	5	5	5	3
Deer/Frozen/Parts	2	2	2	2	2	0
Duck/Frozen/Products	3	3	3	3	3	0
Goat/Boiled Milk	0	0	0	0	0	0
Chicken/Frozen/Products	242	242	242	242	242	25
Chicken/Fresh Egg	0	0	0	0	0	0
Chicken/Frozen/Parts	1079	1056	1076	1046	1045	763
Chicken/Frozen/Offals	20	20	20	20	20	8
Cattle/Frozen/Products	13	13	13	13	13	3
Cattle/Frozen/Parts	14	14	14	14	14	11
Buffalo/Frozen/Parts	60	52	60	60	60	1
Buffalo/Frozen/Products	10	10	10	10	10	0
TOTAL	3922	3881	3898	3864	2987	1882

C. Unit Makanan Ternakan

Spesis	Jenis Sampel	Ujian	Bil. Sampel diuji
Feed	<i>Feed</i>	Analisis Proksimat	140
<i>Jumlah Besar Sampel Diuji Tahun 2019</i>			<i>140</i>

Unit Makmal Diagnosa Veterinar

Pengenalan

Perkhidmatan makmal bermula pada tahun 1955 tetapi bangunan makmal yang digunakan pada ketika ini hanya didirikan pada tahun 1969. Ianya dirasmikan oleh Menteri Pertanian & Perikanan Encik Mohd Said bin Keruak pada 7hb Januari, 1969 dan dikenali sebagai Pusat Penyelidikan Penyakit Ternakan (Animal Disease Research Centre) tetapi namanya diubah kepada Makmal Diagnosa Veterinar Kota Kinabalu (MDVKK) pada tahun 2009. Pada ketika itu ianya hanya terdiri daripada beberapa unit seperti mikrobiologi, Parasitologi dan Patologi untuk menampung beberapa ujian diagnosa asas penyakit.

Menjelang tahun 2019, MDVKK mempunyai sebanyak 10 unit makmal yang terdiri daripada Unit Penyediaan Media, Unit Bedahsiasat, Unit Bakteriologi, Unit Serologi, Unit Virologi, Unit Parasitologi, Unit Haematologi, Unit PCR, Unit Histopathologi dan Unit Ternakan Makmal.

Objektif Kualiti MDVKK

Selaras dengan Sistem Pengurusan MS ISO 9001:2015, MDVKK menggariskan empat (4) empat objektif kualiti dengan sasaran sebanyak 95% bagi setiap objektif kualiti. Berikut adalah senarai objektif kualiti berkenaan:

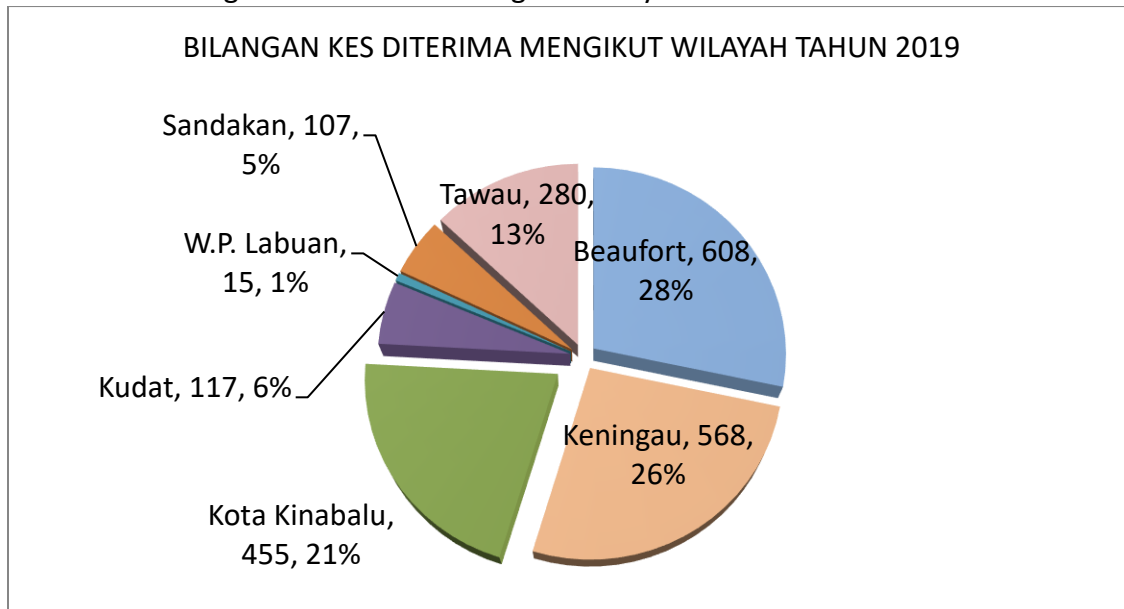
- A) Setiap penerimaan sampel dan pendaftaran kes pelanggan akan diproses di kaunter tidak lebih daripada 25 minit.
- B) Keputusan ujian akan disediakan dalam jangkamasa 3 – 21 hari bekerja bergantung kepada unit makmal yang terbabit.
- C) Laporan ujian akan diproses dan dikirim kepada pengirim spesimen melalui perkhidmatan pos dalam tempoh 2 hari selepas keputusan akhir ujian dikeluarkan.
- D) Laporan status penyakit akan disediakan pada atau sebelum 15 haribulan bulan berikutnya.

Aktiviti Pengurusan Sampel

i. Penerimaan Kes Mengikut Wilayah

Carta Pai 1 menunjukkan bilangan kes yang diterima mengikut wilayah. Wilayah Beaufort telah menghantar jumlah kes yang terbanyak iaitu sebanyak 28% dan diikuti oleh wilayah Keningau sebanyak 26% dan seterusnya Kota Kinabalu sebanyak 21%. Wilayah Tawau, Kudat dan Sandakan masing – masing menghantar sebanyak 13%, 6% dan 5%. Selebihnya adalah sampel daripada Wilayah Persekutuan Labuan sebanyak 1%.

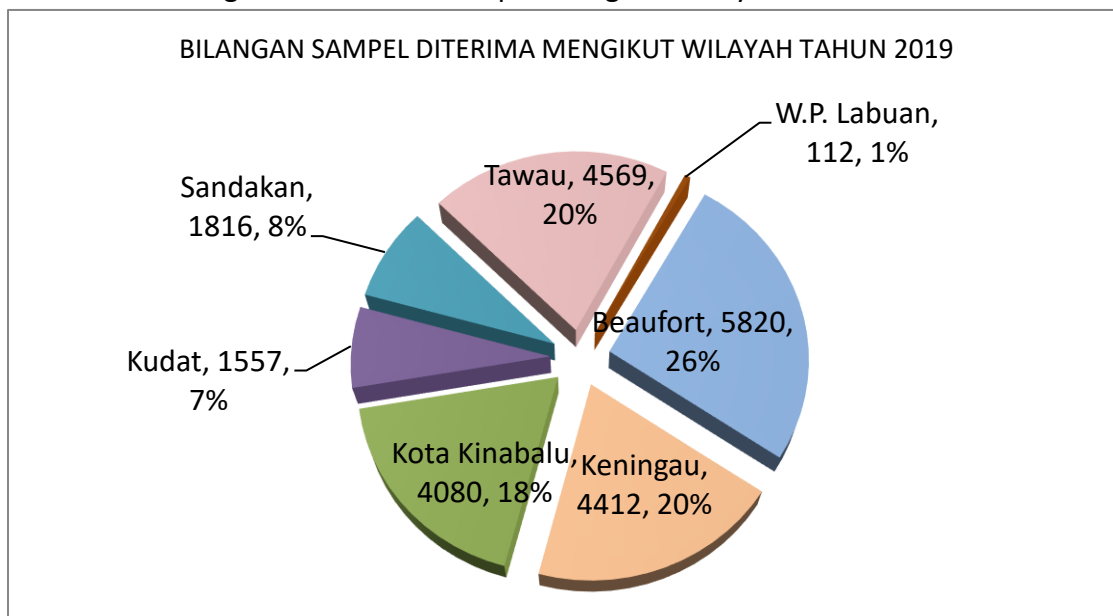
Carta Pai 1: Bilangan Kes Diterima Mengikut Wilayah

ii. Penerimaan Sampel Mengikut Wilayah

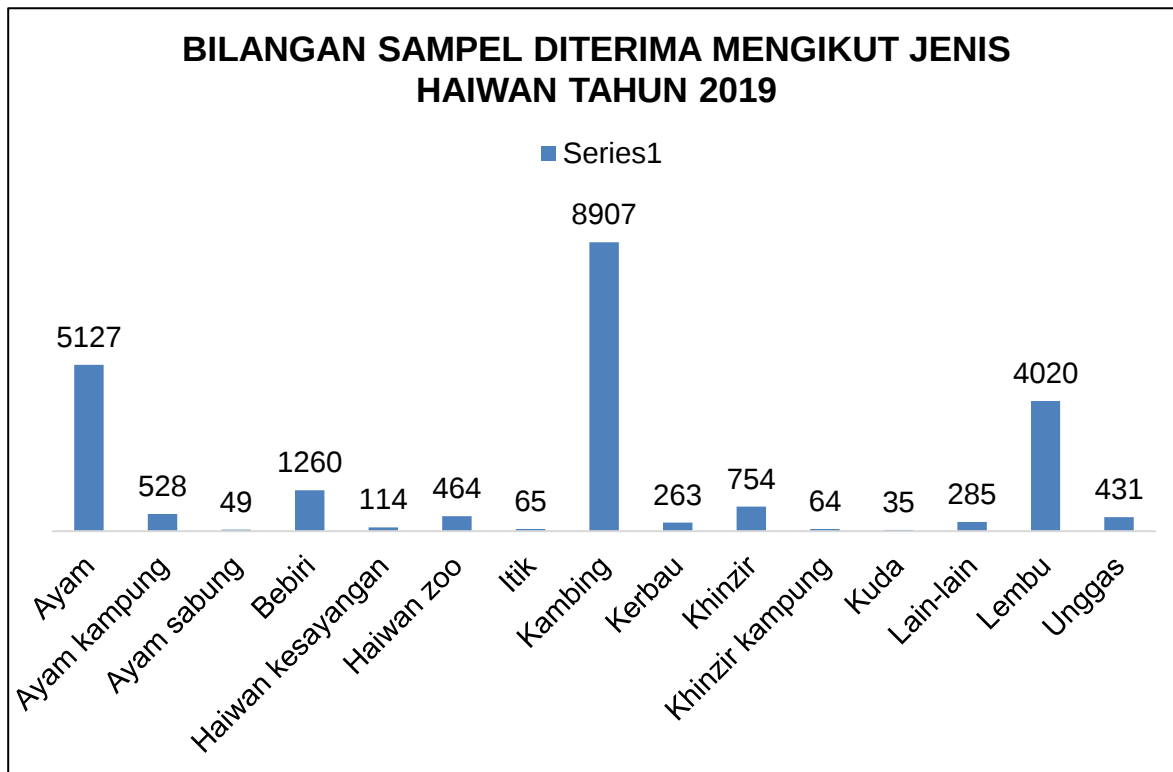
Carta Pai 2 menunjukkan bilangan sampel yang diterima. Jumlah sampel terbesar telah dihantar oleh Wilayah Beaufort iaitu sejumlah 26% diikuti oleh Wilayah Tawau dan Keningau masing-masing sebanyak 20% dan seterusnya ialah Wilayah Kota Kinabalu Sebanyak 18%. Wilayah Sandakan dan Kudat masing-masing menghantar sebanyak 8% dan 7% dan akhir sekali W.P. Labuan sebanyak 1%.

Carta Pai 2: Bilangan Penerimaan Sampel Mengikut Wilayah

iii. Penerimaan Sampel Mengikut Jenis Haiwan

Graf 1 menunjukkan bilangan sampel yang diterima mengikut jenis haiwan. Jumlah keseluruhan sampel yang diterima mengikut jenis haiwan adalah 22366. Jumlah sampel terbanyak adalah daripada kambing iaitu sebanyak 39.8 % diikuti oleh ayam komersial sebanyak 22.9% dan seterusnya lembu sebanyak 18%. Angka ini menggambarkan bilangan populasi kambing, ayam dan lembu adalah yang tertinggi di Sabah.

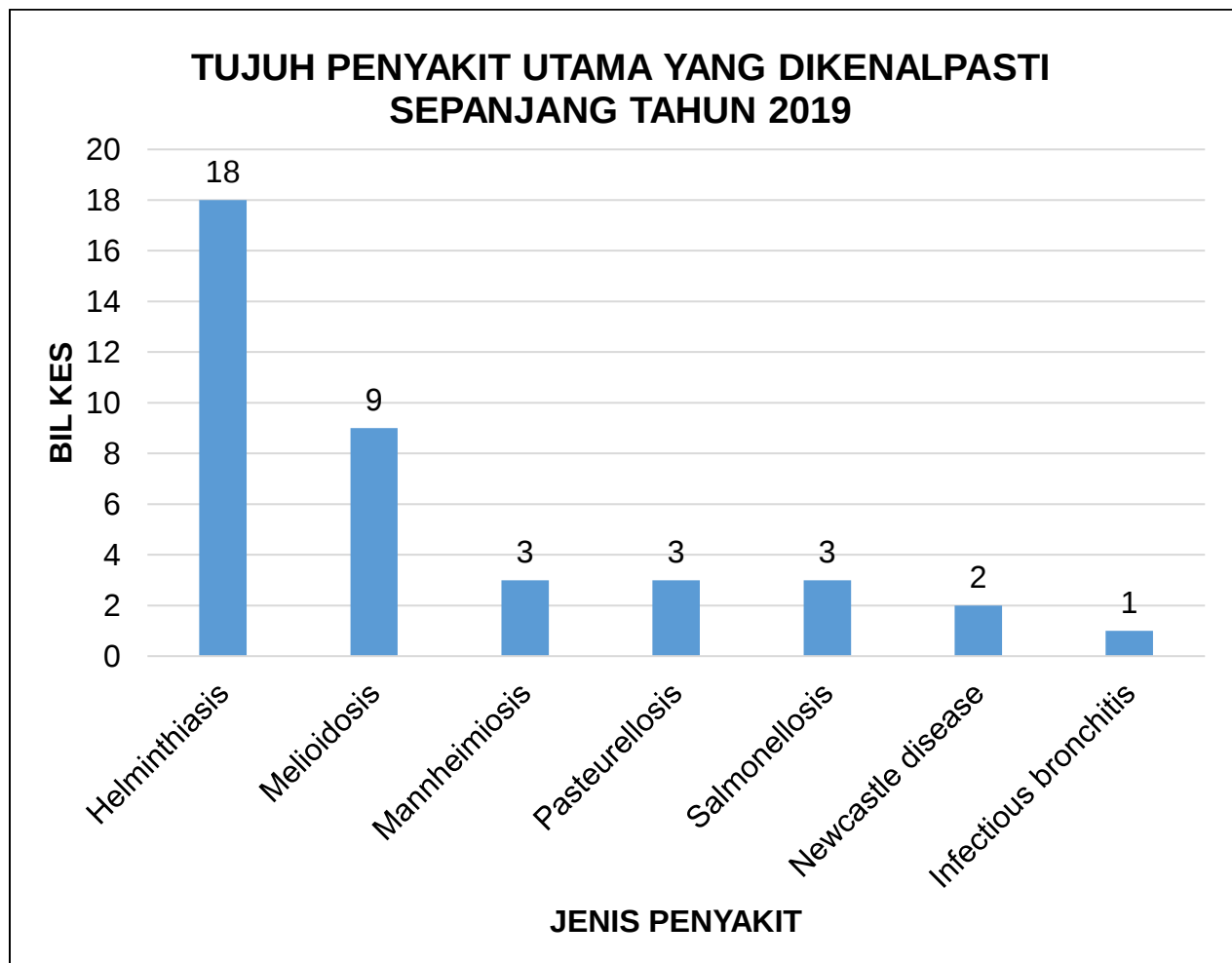
Graf 1 : Bilangan Sampel Diterima Mengikut Jenis Haiwan Tahun 2019

Haiwan zoo – Badak, beruang, burung, kucing hutan, gajah, gibbon, monyet, O. Utan ; Unggas – Angsa, burung kesayangan, burung unta, burung puyuh, burung walit ; Haiwan kesayangan – Anjing & kucing ; Lain-lain – Arnab, lain-lain, tikus

Status Penyakit Negeri Sabah

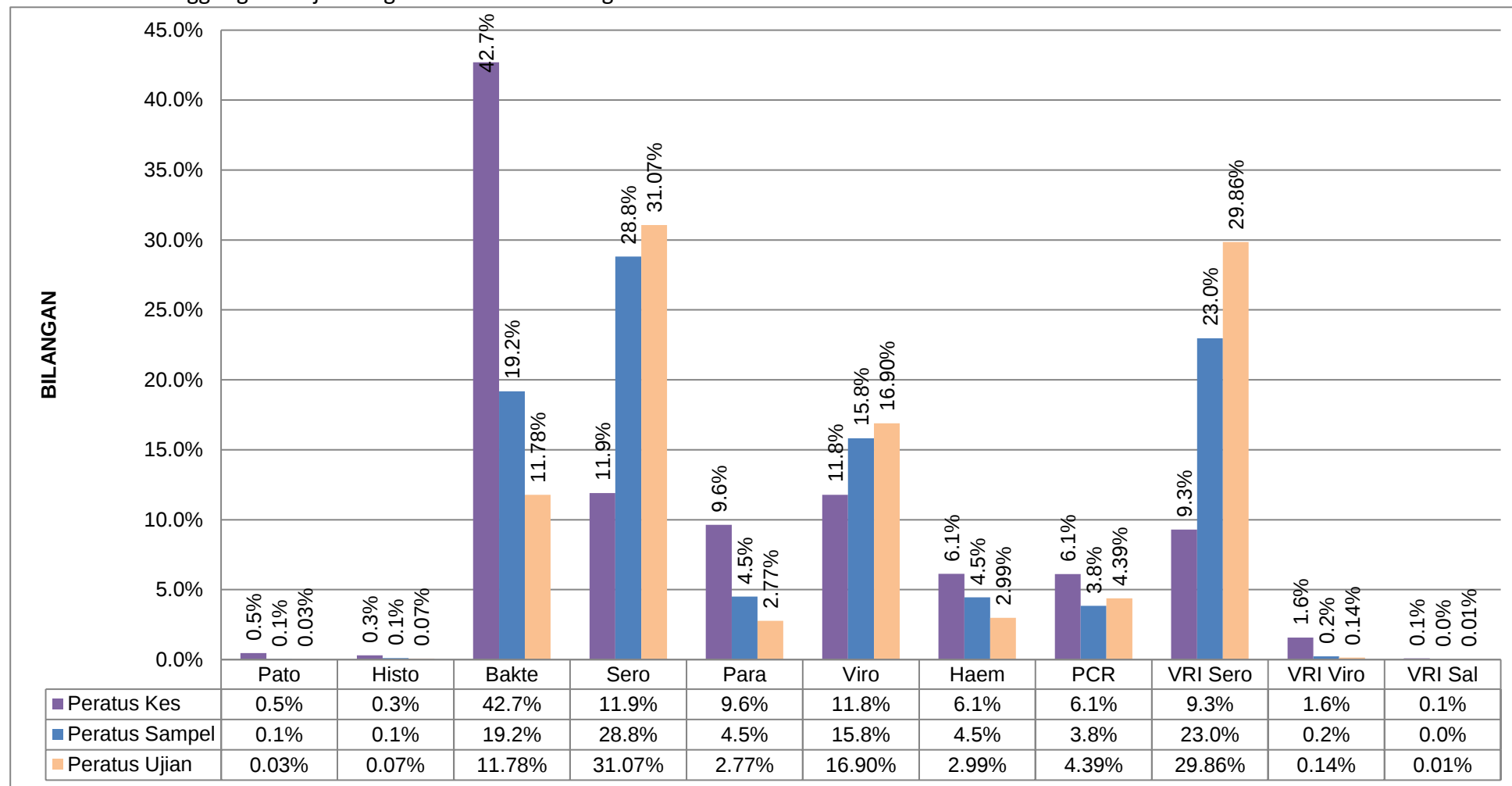
Senarai penyakit yang dikenalpasti

Graf 2 menunjukkan jenis penyakit yang dikenalpasti sepanjang tahun 2019. Kes Helminthiasis mendahului senarai dengan jumlah kes sebanyak 46.2%. Ini diikuti oleh Melioidosis iaitu 23%. Kes lain adalah Mannheimiosis, Pasteurellosis dan Salmonellosis yang masing – masing dengan peratusan yang sama iaitu 7.7%. Manakala kes Penyakit Sampar Ayam (Newcastle Disease) adalah sebanyak 5.1% dan kes Infectious Bronchitis 2.6%.

Graf 2: Senarai Penyakit Yang Telah Dikenalpasti Sepanjang Tahun 2019 (Kes Diagnostik)

Graf 3: Tanggungan Kerja Mengikut Unit Makmal Bagi Tahun 2019

Pato (Patologi), Histo (Histopatologi), Bakte (Bakteriologi), Sero (Serologi), Para (Parasitologi), Viro (Virologi), HKK (Haematologi & Kimia Klinikal), VRISero (VRI Serological Test), VRIViro (VRI Virological Test), VRI Sal (VRI Salmonella Confirmation Test)

STATUS PEMANTAUAN AKTIF DAN PASIF

- Penyakit Unggas

Jadual 11: Ringkasan Penyakit Unggas yang Dipantau

Penyakit	Jenis Ujian	Bil Kes	Bil Sampel	Bil Positif	Bil Negatif	Bil NR
Salmonella	Pengasingan bakteria		1984	13	1971	
Avian Influenza	Pengasingan Virus	351		1	350	
	AGPT		83	0	83	
	PCR	12		1	11	
	Pengasigan Virus (VRI)	1		1	0	
	PCR (VRI)	1		1	0	
Low Pathogenic Avian Influenza	Pengasingan Virus	6		0	6	
Newcastle Disease	Pengasingan Virus	275		2	273	
	HI		2440	2216	24	
	RT-PCR	11		0	11	
	RT-PCR (VRI)	1	1	0	1	
Infectious Bronchitis	AGPT		1112	130	982	
	RT-PCR	1		1	0	
Infectious Bursal Disease	AGPT		167	34	133	
	RT-PCR	1		0	1	
Marek's Disease	AGPT		420	284	136	
Reovirus	AGPT		600	335	265	
Fowl Adenovirus	RT-PCR	1		0	1	
Chicken Anemia Virus	RT-PCR	1		0	1	
Infectious Coryza	RT-PCR	1		0	1	
Inclusion Body Hepatitis	RT-PCR	1		0	1	
Infectious	AGPT		16	0	16	

Laryngotrachitis	RT-PCR	1		0	1	
Egg Drop Syndrome	HI (VRI)		270	205	0	65
Mycoplasma Gallisepticum	SRPAT (VRI)		319	319	0	
Mycoplasma	RT-PCR	2		0	2	
Avian Paragallinarum	RT-PCR	1		1	0	
Japanese Encephalitis	RT-PCR		7	0	7	
Avian Rotavirus	RT-PCR	1		0	1	

NR: Keputusan ujian belum diterima

- Penyakit Ruminan Besar

Jadual 12: Ringkasan Penyakit Ruminan Besar Yang Dipantau

Penyakit	Jenis Ujian	Bil Sampel	Bil Positif	Bil Negatif	Bil Diragukan	Bil A/C	Bil NR	Bil ND
Brucella abortus	RBT	2535	0	2535				
Johne's (VRI)	CFT	2553	27	1862		16	645	3
Infectious Bovine Rhinotracheitis	RT-PCR	206	0	206				
Infectious Bovine Rhinotracheitis	SNT (VRI)	1042	110	122				
Leptospirosis	MAT (VRI)	819	0	157			340	322*
Foot and Mouth Disease	RT-PCR	224	0	224				
Foot and Mouth Disease	ELISA (Kelantan)	314	0	309			5	
Melioidosis	CFT (VRI)	456	2	376	2	15	52	9
Bovine Spongiform Encephalopathy	Histopathological Diagnosis (VRI)	11	0	1				10
Bovine Viral Disease	SNT (VRI)	30	0	30				

A/C : Anticomplementary NR: Keputusan ujian belum diterima
/*VRI hanya menjalankan 20% daripada jumlah sampel diterima

ND: Ujian tidak dijalankan kerana hemolisis

- Penyakit Ruminan Kecil

Jadual 13: Ringkasan Penyakit Ruminan Kecil yang Dipantau

Penyakit	Jenis Ujian	Bil Sampel	Bil Positif	Bil Negatif	Bil Diragukan	Bil A/C	Bil NR	Bil ND
Melioidosis	CFT (VRI)	3874	1	1986	1	16	1868	2
Caseous Lymphadenitis	AGPT	4355	743	3612				
Brucella melitensis	RBT	4137	0	4137				
Johne's	CFT (VRI)	4062	13	2826		18	1204	1
Foot and Mouth Disease	RT-PCR	259	0	259				
Foot and Mouth Disease	ELISA (Kelantan)	572	1	571				
Peste des petits ruminants virus	RT-PCR	198	0	198				
Japanese Encephalitis	RT-PCR	8	0	8				
Leptospirosis	MAT (VRI)	773	0	159			255	359*

A/C : Anticomplementary NR: Keputusan ujian belum diterima ND: Ujian tidak dijalankan kerana hemolisis /*VRI hanya menjalankan 20% daripada jumlah sampel diterima

- Penyakit Khinzir

Jadual 14: Ringkasan Penyakit Khinzir Yang Dipantau

Penyakit	Jenis Ujian	Bil Kes	Bil Sampel	Bil Positif	Bil Negatif	Bil NR
Nipah	RT-PCR		299	0	299	
	ELISA (VRI)		110	0	100	10
Japanese Encephalitis	RT-PCR		101	0	101	
African Swine Fever	PCR		53	0	53	
Classical Swine Fever	RT-PCR		268	0	268	
Foot and Mouth Disease	RT-PCR		249	0	249	
	ELISA (KELANTAN)		26	0	23	3

- Penyakit Haiwan Kesayangan Dan Haiwan Lain

Jadual 15: Ringkasan Penyakit Haiwan Kesayangan dan Haiwan Lain yang Dipantau

Penyakit	Jenis Ujian	Bil Sampel	Bil Positif	Bil Negatif	Bil NR
Rabies	RT-PCR	52	0	52	
Rabies	FAT (VRI)	58	0	34	24
Leptospirosis	MAT (VRI)	5	0	4	1
Japanese Encephalitis	RT-PCR	5	0	5	

NR : Keputusan ujian belum diterima

SEKSYEN PENGURUSAN BIOSEKURITI

Unit Epidemiologi

Objektif Kualiti

- I. Merancang dan menyelaraskan aktiviti surveilans penyakit haiwan dan pengambilan sampel bagi kawalan penyakit
- II. Menyediakan Laporan Status Penyakit Haiwan Negeri Sabah setiap 4 bulan/ suku tahun
- III. Menjalankan latihan simulasi peringkat Negeri Sabah sebanyak dua kali setahun

Pencapaian Program Survelan/Kawalan Penyakit Haiwan

Survelan adalah salah satu komponen utama dalam aktiviti kesihatan haiwan di Malaysia. Program Survelan Penyakit Haiwan merangkumi surveilans aktif dan pasif. Program dan sistem surveilans yang sedia ada ini menyediakan asas yang kukuh bagi terus membina kapasiti dan keupayaan jabatan dalam pengesanan penyakit haiwan. Data dari aktiviti surveilans kemudiannya dikumpul dan dianalisa untuk dijadikan panduan dalam menentukan tindakan kawalan dan pembasmian penyakit haiwan berkaitan bagi menjaga kepentingan industri ternakan dan kesejahteraan haiwan di Negeri Sabah.

1. Penyakit Kuku dan Mulut (Foot and Mouth Disease)

Jadual 16: Bilangan Ternakan Yang Diuji Untuk FMD (Foot and Mouth Disease)

Wilayah	Daerah	Lembu / Kerbau	Kambing / Bebiri	Babi	Catatan
Beaufort	Beaufort	276	1198		
	Kuala Penyu	44	171	195	
	Membakut	107	1018	39	
	Menumbok	82	34		
	Papar	902	1730	8739	
	Sipitang	850	484		
Kota Kinabalu	Kota Kinabalu		496	323379	
	Penampang	39	4443	30405	
	Tuaran	507		117610	

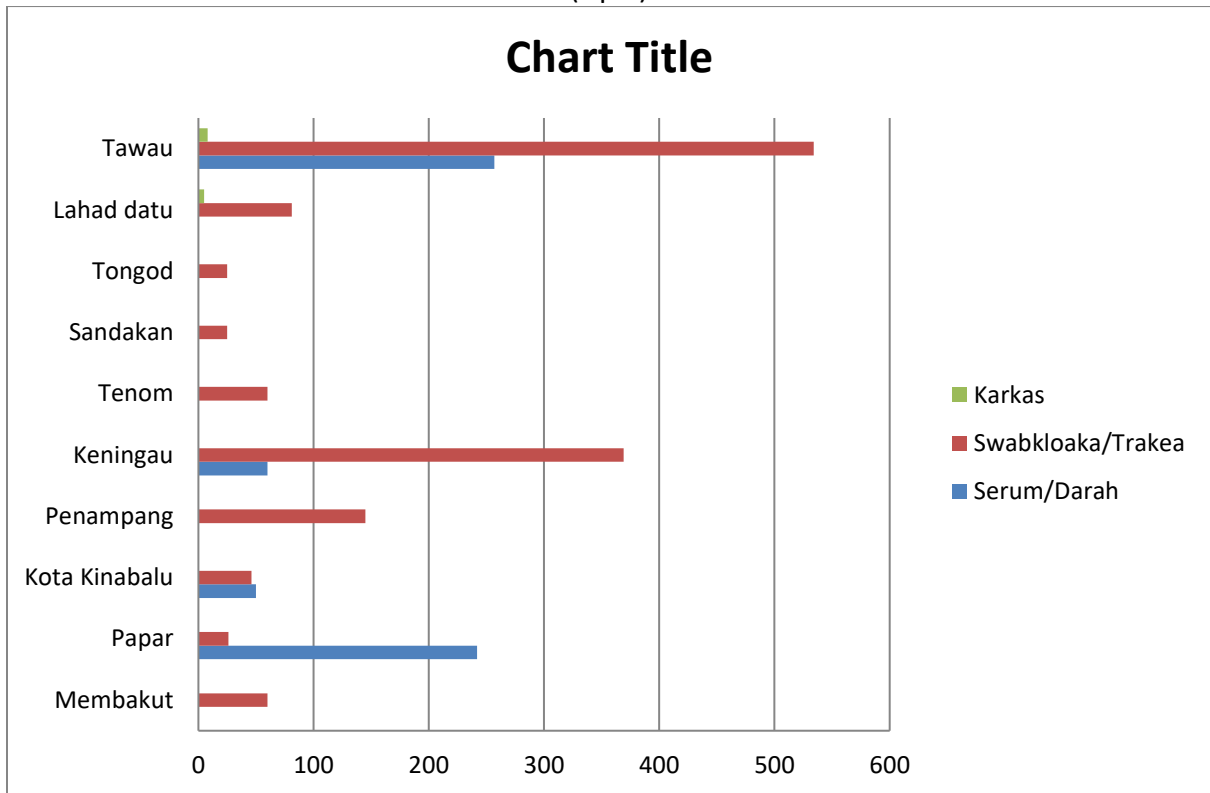
Kudat	Banggi	66	28		
	Kota Belud	140	194		
	Kota Marudu	223	597	14	
	Kudat		270		
	Matunggong	50			
	Pitas				
	Ranau	99	57		
Keningau	Kemabong				
	Keningau	502	294	12	
	Nabawan	87	183		
	Tambunan				
	Sook	1042	62		
	Tenom	4882			
Sandakan	Beluran	285	998	904	
	Kinabatangan	502	80		
	Telupid	617	182		
	Sandakan	188	1929	35816	
	Tongod	377			
Tawau	Kunak	3458	9305		
	Lahad datu	15509	5818		
	Semporna	7340	6986		
	Tawau	3262	3678	203865	
Jumlah		41436	40235	720978	

2. Rabies

Jadual 17: Bilangan Kepala Anjing yang disampel bagi tujuan Rabies

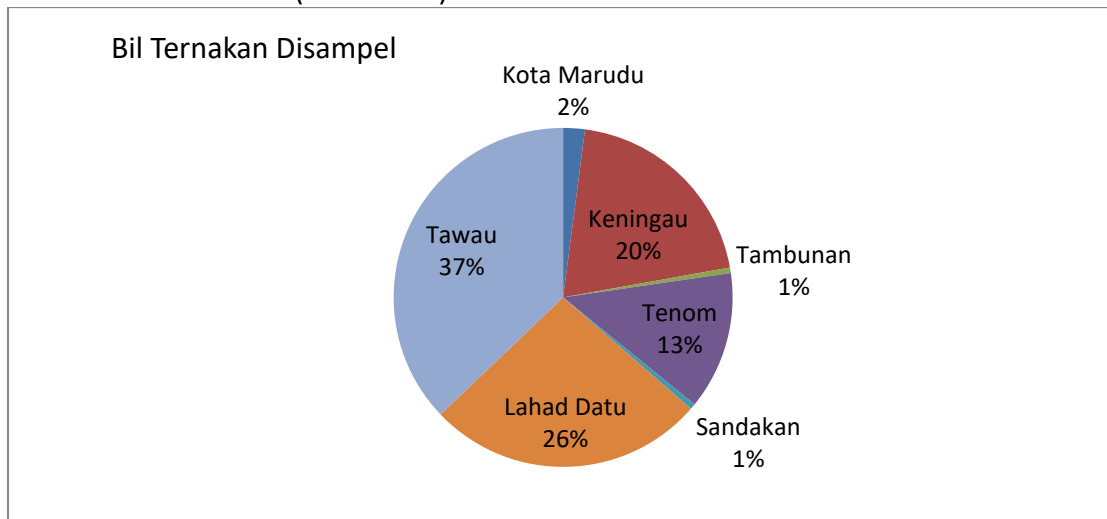
Wilayah	Daerah	Bilangan Anjing Dilesen	Bilangan Anjing Dimusnah	Bilangan Sampel Diuji
Beaufort	Beaufort		2	2
	Kuala Penyu		2	2
	Membakut		1	1
	Menumbok		0	0
	Papar		6	6
	Bongawan		2	2
	Sipitang		0	0
Kota Kinabalu	Kota Kinabalu		3	3
	Penampang		6	6
	Tuaran		4	4
Kudat	Banggi		0	0
	Kota Belud		1	1
	Kota Marudu		1	1
	Kudat		3	3
	Matunggong		0	0
	Pitas		0	0
	Ranau		2	2
Keningau	Kemabong		1	1
	Keningau	14	7	7
	Nabawan		2	2
	Tambunan		1	1
	Sook		2	2
	Tenom		0	0
Sandakan	Beluran		5	5
	Kinabatangan		0	0
	Telupid		2	2
	Sandakan	17	4	4
	Tongod		0	0
Tawau	Kunak		1	1
	Lahad datu	28	1	1
	Semporna		0	0
	Tawau	233	1	1
Jumlah		292	60	60

3. HIGHLY PATHOGENIC AVIAN INFLUENZA (Hpai)

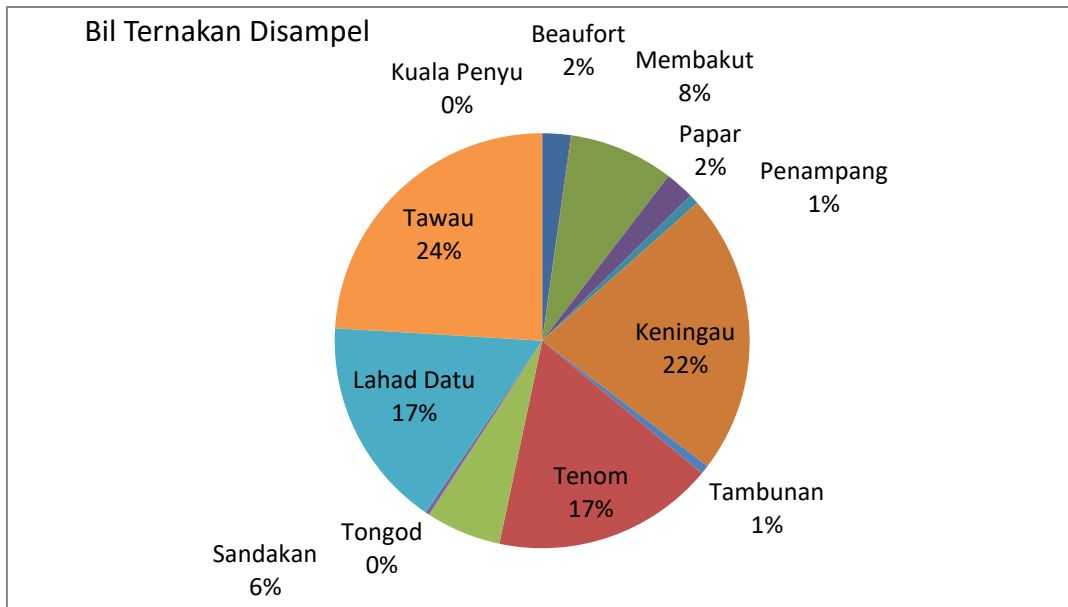
Graf 4: Aktiviti Survelan Aktif HPAI

4. Bovine Brucellosis (*B. Abortus*)

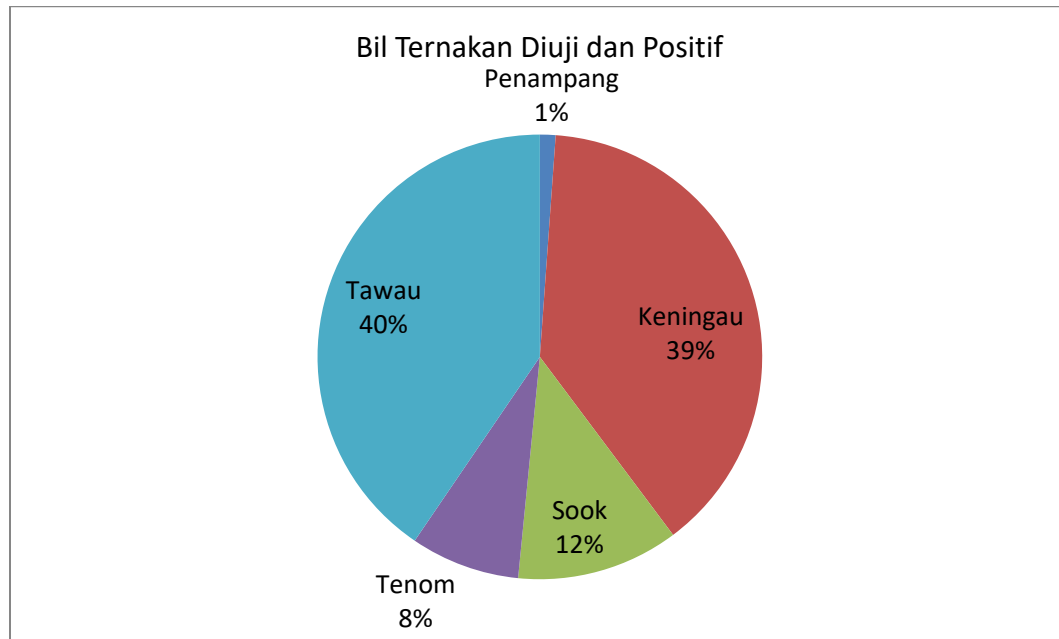
Carta pai 3: Aktiviti Survelan Brucella Abortus

5. *Brucella Melitensis*

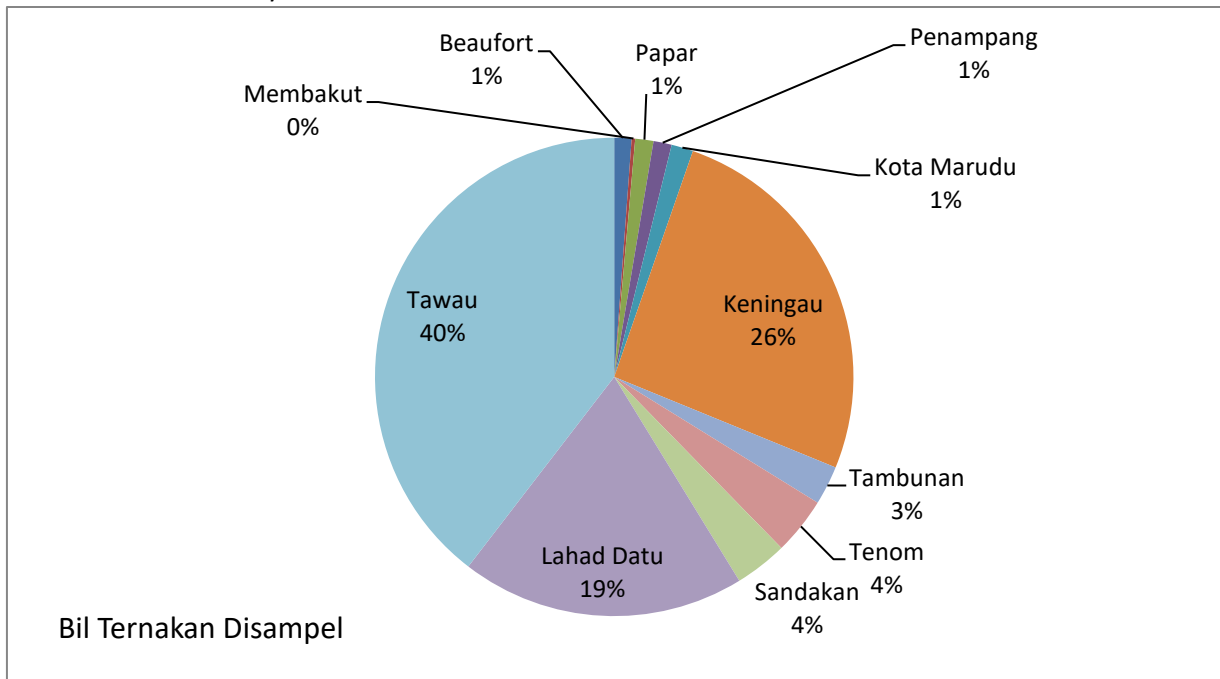
Carta pai 4: Aktiviti Survelan *Brucella Melitensis*

6. Tuberculosis

Carta pai 5: Aktiviti Survelan Penyakit Tuberculosis

7. Paratuberculosis/ Johne's Disease

Carta pai 6: Aktiviti Persampelan Paratuberculosis/ Johne's Disease

8. Penyakit Hawar Berdarah (*Hemorrhagic Septicaemia*)

Jadual 18: Aktiviti Vaksinasi *Hemorrhagic Septicaemia*

Daerah	Bil Kerbau	Bil Kerbau Divaksinasi
Kuala Penyu	90	54
Membakut	175	175
Kinabatangan	819	819
Sandakan	101	101
Tongod	60	58
Tawau	142	119

9. Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE)

Objektif surveilan BSE hanya dijalankan di daerah tawau dengan jumlah 10 sampel diambil .

10. Penyakit Nipah

Objektif surveilan serologi dan klinikal bagi Nipah dijalankan di dua daerah iaitu Sandakan dengan mengambil 62 jumlah sampel (Abattoir) dan Bongawan dengan jumlah sampel sebanyak 330 sampel (Abattoir)

11. Penyakit Clasical Swine Fever (CSF)

Objektif surveilan serologi dan klinikal bagi csf dijalankan ialah untuk mengenalpasti status penyakit CSF di negeri sabah bagi ternakan khinzir. Aktiviti persampelan dilakukan di daerah Sandakan sebanyak 62 sampel diambil manakala Bongawan dengan 330 sampel.

12. Newcastle Disease (ND)

Jadual 19: Aktiviti Pemantauan Penyakit Newcastle Disease (ND)

Daerah	Lawatan	Flock divaksin
Papar	30	-
Keningau	1	-
Tenom	7	-
Kinabatangan	9	-
Sandakan	2	-
Tawau	57	100

13. Salmonellosis

Jadual 20: Aktiviti Persampelan Salmonellosis

Daerah	Spesis	Bil Sampel
Beaufort	Burung Kesayangan	8
	Ayam Komersial	294
Bongawan	Burung Kesayangan	6
	Ayam Komersial	758
	Burung Walit	9
Keningau	Burung Kesayangan	1
Kota Belud	Burung Kesayangan	1
	Ayam Komersial	12
Kota Kinabalu	Burung Kesayangan	27
	Burung Liar	1
	Ayam Komersial	82
	Ayam (Lain)	1
	Burung walit	1

UNIT KEPASTIAN KUALITI (UNIT JAMINAN KUALITI VETERINAR)

Objektif Unit

1. Menggalakkan pengusaha ladang ternakan, premis perladangan walit, loji pemprosesan makanan, Pusat Pengumpulan Susu dan rumah penyembelihan haiwan menyertai skim persijilan jaminan kualiti yang dikendalikan jabatan.
2. Memperkukuhkan penerapan sistem kualiti di peringkat jabatan dan industri ternakan dan hasilan haiwan.
3. Meningkatkan dan memperkasa pengeluaran industri dan hasilan ternakan yang berkualiti, mampan dan berdaya saing serta bersih dan selamat untuk dimakan

Tugas Dan Fungsi

1. Pembangunan Program Kualiti

- 1.1 Pembangunan piawaian dan system kualiti termasuk semakan, penilaian dan kemaskini system.
- 1.2 Pembangunan sumber manusia termasuk penerapan system kualiti kepada anggota jabatan, memberi latihan kepada pegawai dan auditor, serta memberi latihan kepada penternak dan usahawan.
- 1.3 Kempen dan promosi termasuk perancangan, penyelarasan, pengurusan dan pelaksanaan kempen dan promosi di peringkat negeri, wilayah dan daerah.
- 1.4 Khidmat rundingcara kepada penternak dan usahawan yang berminat dan menyertai program kepastian kualiti dan persijilan lain di dalam seliaan jabatan.

2. Audit dan Persijilan

- 2.1 Merancang pengauditan, menjalankan audit dan menyediakan laporan audit ke atas ladang, loji dan premis yang menyertai program jaminan kualiti di bawah seliaan jabatan.
- 2.2 Mengurus dan menyemak persijilan ladang, loji dan premis termasuk menerima dokumen audit, membuat syor pensijilan dan perrihal pembaharuan pensijilan.

Program Jaminan Kualiti & Pensijilan Seliaan Jabatan

- I. *MALAYSIA GOOD AGRICULTURE PRACTICE (myGAP)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan dwi tahunan amalan perladangan yang baik ke atas ladang ternakan (livestock) dan premis sarang burung walit (SBW).
- II. *SALMONELLA CONTROL & ERADICATION PROGRAM (SCEP)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan dwi tahunan pematuan pembasmian dan kawalan Salmonella ke atas ladang-ladang unggas di dalam negeri Sabah.
- III. *GOOD ANIMAL HUSBANDARY PRACTISES (GAHP)*
Program kepastian kualiti ke atas pengurusan dan amalan perladangan yang baik ke atas ladang-ladang ternakan dalam negeri Sabah.
- IV. *GOOD VETERINARY HYGIENE PRACTISES (GVHP)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan dwi tahunan amalan kebersihan veterinary yang baik ke atas premis pengeluaran produk veterinary.
- V. *VETERINARY HEALTH MARK (VHM)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan dwi tahunan amalan pengilangan yang baik serta pengawalan titik kawalan kritikal ke atas premis dan loji pemprosesan produk veterinar.
- VI. *GOOD MANUFACTURING PRACTISES (GMP)*
Program kepastian kualiti dan pensijilan tri tahunan amalan pengilangan yang baik ke atas premis pengeluaran produk makanan. Program ini dengan kerjasama Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan, Jabatan Kesihatan Negeri Sabah.

Objektif Kualiti Unit Kepastian Kualiti (Iso 9001)

- I. **Objektif Kualiti (Iso 9001)**
Memproses dan mensyor permohonan pensijilan baharu dan pembaharuan pensijilan ladang ternakan dan perusahaan sarang burung walit (SCEP, GVHP, myGAP) kepada panel pensijilan dalam tempoh tiga puluh (30) hari bekerja tertakluk dokumen lengkap dan teratur.

Pencapaian Objektif Kualiti	2018	2019
1. Permohonan Baharu	Tiada permohonan	myGAP (1) GMP (10) VHM (1)
2. Permohonan Pembaharuan	SCEP (8) myGAP (2)	SCEP (4) myGAP (2) VHM (2)

Pencapaian Objektif Kualiti (ISO 9001) dicapai sepenuhnya.(100%).

UNIT KUARANTIN HAIWAN KINARUT

Pengenalan

Unit Kuarantin Haiwan Kinarut berfungsi sebagai pusat kuarantin haiwan kesayangan yang masuk ke negeri Sabah melalui pintu masuk sama ada melalui lapangan terbang dan pelabuhan. Unit ini menerima kesemua haiwan hidup bagi tujuan memantau tahap kesihatan haiwan berkenaan sebelum diserahkan kepada pemilik. Fungsi utama unit ini adalah untuk memastikan kesemua haiwan yang masuk ke negeri Sabah adalah bebas dari sebarang penyakit haiwan dan dengan demikian dapat mengekalkan negeri Sabah kekal sebagai negeri yang bebas dari penyakit zoonotik. Secara amnya, aktiviti utama unit ini adalah dari segi pengendalian, penjagaan dan rawatan haiwan yang dikuarantin dengan menyediakan kemudahan – kemudahan infrastruktur yang mencukupi dan memenuhi syarat – syarat kesihatan serta kemudahan peralatan dan juga pengamatan penyakit haiwan eksotik disamping memberikan perkhidmatan untuk mencegah, mengawal serta memantau penyakit eksotik.

Visi

Memastikan urusan pengendalian, penjagaan dan rawatan haiwan yang dikuarantin supaya dapat dilaksanakan dengan cekap dan sistematik, selaras dengan peraturan kuarantin yang telah ditetapkan

Misi

Memastikan semua haiwan yang telah menjalani tempoh kuarantin di Unit Kuarantin Kinarut bebas dari penyakit eksotik.

Bilangan haiwan yang di kuarantin

Kucing

Negara	Bilangan	Bilangan Mati
Malaysia (Semenanjung)	30	0
Singapore	2	0
Korea	1	0
Vietnam	1	0
United Kingdom	2	0
Egypt	1	0
Russia	1	0
Indonesia	1	0
China	1	0

Anjing

Negara	Bilangan	Bilangan Mati
Malaysia (Semenanjung)	25	0
Hungary	5	0
Singapore	2	0
Indonesia	3	0
Germany	1	0
Czech Republic	2	0
Korea	2	0
Thailand	1	0

Anjing (Bukan dari Semenanjung Malaysia)

Negara	Bilangan	Bilangan Mati	Catatan
Sarawak	3	0	Smuggle
Labuan	8	0	

Anjing (Bukan dari Semenanjung Malaysia)

Negara	Bilangan	Bilangan Mati	Catatan
Sabah (JPV Membakut)	2	0	Kes Gigitan Anjing

UNIT EXIM

Jadual 21.Eksport Produk Haiwan Dan Haiwan Hidup Bagi Tahun 2018 Dan 2019

BIL.	WILAYAH	2018		2019	
		BERAT (KG)	NILAI CIF (RM)	BERAT (KG)	NILAI CIF (RM)
1	BUFFALO MEAT	1167504	730530	1201563	785642
2	LIQUID MILK (L)	1661500	5806300	2007750	6961650
3	MILK POWDER	1825511	6286596.6	1724621	5750431.5
4	MILK PRODUCTS BUTTER,CHEESE & ETC	6171411	797401.82	6201329	829524.46
5	ICE CREAM	17025620	3496955	15895470	3109723
6	BIRD NEST	2355	1684500	6292	4722000
7	CHICKEN PARTS	731026	4827948.55	789373.35	5108220.25
8	LAMB/MUTTON	6287086	5511824	6314157	5,642.617.00
9	PROCESSED BEEF, CHICKEN	9968047	192217317.3	9751294	187465891.6
10	ANIMAL FEED	5678279	2438600	5543685	2356450
11	LIVE BUFFALO	-	-	315	1419908
12	LIVE GOATS	3725	5618625.12	96	80458
13	CATTLE	2857	4903326.48	966	817102
14	DOG	158	96623.55	49	490
15	CATS	198	89022.5	156	312
16	CROCODILE SKIN	-	-	2800	77000

Jadual 22. Import Produk Haiwan Dan Haiwan Hidup Bagi Tahun 2018 Dan 2019

BIL.	WILAYAH	2018		2019	
		BERAT (KG)	NILAI CIF (RM)	BERAT (KG)	NILAI CIF (RM)
1	BUFFALO MEAT	5878072	68635199	6086909	73827168
2	BEEF MEAT	1851495	25762819	1403086	21266761
3	TURKEY	-	-	3000	50000
4	CHICKEN PARTS	1259836.4	8155877.55	1524625.35	8456830.39
5	WHOLE CHICKEN	213033	1434140	96250	649215.87
6	LAMB/MUTTON	1204668	22992368	936511	17468217
7	DUCK MEAT	60061	3268535	50257	7577798
8	PROCESSED BEEF,CHICKEN ,TURKEY & DUCK LIVER	10256101	99263116	11361541	105799106
9	PROCESSED PORK	630670	6151208	509308	6103421
10	FROZEN PORK	63978	890927	107365	1945442
11	PROCESSED LAMB, BEEF*SAUSAGES	-	-	494775	10831753
12	PRESERVED DUCK	-	-	24790	202277
13	PASTEURIZED EGG (EGG WHITE/YOLK)	5760	101531	25948	556305
14	SALTED DUCK EGG	-	-	5698	66509
15	TABLE CHICKEN EGG (PCS)	18729060	4509392	21996880	12868754
16	HATCHING EGGS (HEAD)	579240	988828	210895	2966931
17	MILK POWDER	11480651	338685862	9402691	166467908
18	LIQUID MILK	33046332	279775065	29215991	162146853
19	MILK PRODUCTS (BUTTER,CHEESE & ETC)/PROCESSED MILK)	5924597.4	5924579	13864761.74	74767199.87
20	ICE CREAM	4148652	50288549	4388643	49013725
21	GHEE	34186	1118704	39269	794509
22	CHOCOLATE	670	13400	4560	563147
23	POULTRY VACCINE *VTM-HVT-NDV *HVT+ND *MEDIVAC-ND-1B *MAREK DILUENT	3945	662628	10181	314841

24	MAMMALS VACCINE	5	2000	-	-
25	LIVE GOATS (HEADS)	3519	5449285	2562	3192616
26	LIVE BIRDS (HEADS)	114	30862	42	10350
27	DOGS (HEADS)	67	95724	55	109010
28	CATS (HEADS)	48	88723	39	23491
29	D.O.C CHICKEN (HEADS)	-	6744148	1241854	7321003
30	D.O DUCKS	62932	219895	37200	261400
31	HORSES (HEADS)	-	-	12	10500
32	RABBIT	153	9900	11	1600
33	CHINCILLA	4	6000	-	-
34	GUINEA PIG	-	10	1100	-
35	ALPACA	-	-	4	900
36	SUGAR GLIDER	5	500	-	-
37	HEDGEHOG	5	500	-	-
38	TORTOISE	-	-	4	900
39	BULL SEMEN (PIECES)	300	30431	500	42403

UNIT PENGUATKUASAAN

Pengenalan

Unit Penguatkuasaan Veterinar adalah salah satu unit dibawah Seksyen Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, Bahagian Perkhidmatan Veterinar. Unit Kesihatan Awam Veterinar telah diwujudkan pada tahun 1986 dibawah seliaan Pegawai Veterinar, di Kepyau. Pada tahun 1994, unit ini dipisahkan dari pentadbiran Pejabat Wilayah Jabatan Perkhidmatan Haiwan dan Perusahaan Ternak Kepyau, Kota Kinabalu dan diletakkan langsung di bawah Bahagian Epidemiologi dan Perubatan Veterinar. Pada tahun 1998, unit ini ditukar nama menjadi Unit Pencegahan Penyakit Eksotik dan Kesihatan Awam Veterinar. Unit ini kemudiannya dipisahkan daripada Bahagian Epidemiologi dan Perubatan Veterinar pada tahun 2005 dan dijadikan sebagai satu bahagian berasingan iaitu Bahagian Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, KAVP.

Selaras dengan fungsi dan peranan bahagian ini yang semakin penting dalam jabatan, KAVP dibahagi kepada dua unit Unit Penguatkuasaan Veterinar dan Unit Kawalan Keselamatan Makanan. Pada tahun 2011, unit ini diletakkan kembali di bawah Bahagian Kesihatan Awam Veterinar dan Pembangunan Daerah (KAVPD) dan pada tahun 2014, ia diletakkan di bawah Seksyen Kesihatan Awam Veterinar dan Penguatkuasaan, Bahagian Perkhidmatan Veterinar.

Peranan dan Fungsi

1. Penguatkuasaan undang-undang kecil, enakmen, akta dan peraturan-peraturan yang berkaitan dengan bidang veterinar.
 - Memberi kefahaman mengenai undang-undang yang berkuatkuasa dan keperluan import/eksport.
 - Mengurus aduan-aduan awam dan menangani isu-isu berbangkit, berkaitan penguatkuasaan undang-undang jabatan.
 - Merancang dan menjalankan operasi-operasi khas dan operasi bersama dengan agensi-agensi lain bagi menangani isu-isu semasa yang menjadi tumpuan masyarakat.
2. Kawalan di pintu-pintu masuk/keluar (darat, laut dan udara).
 - Memastikan haiwan dan bahan hasil haiwan yang dibawa keluar/masuk mematuhi keperluan peraturan import/eksport (Bhg.III & IV, Enakmen Haiwan 2015) yakni mempunyai dokumen lesen import/eksport, sijil kesihatan, sijil halal (jika perlu) dan dokumen lain yang berkaitan.
3. Pemeriksaan kontena, premis penyimpanan (bilik sejuk), premis penjualan, loji-loji pemprosesan dsb.

- Memastikan kandungan kontena produk haiwan import selaras dengan apa yang tertera dalam lesen import DVS Sabah dan dokumen berkaitan.
 - Bilik sejuk wajib didaftar dengan DVS bagi para pengeksport/pengimport produk beku berasaskan haiwan.
 - Memastikan produk haiwan (import) yang dijual di dalam premis penjualan mempunyai lesen daripada DVS Sabah.
 - Memastikan loji pemprosesan mempunyai lesen daripada DVS Sabah.
4. Penguatkuasaan perlesenan rumah-rumah penyembelihan (RPH) swasta dan ladang ternakan babi.
 - Memastikan semua Rumah Penyembelihan Haiwan (RPH) berlesen selaras dengan keperluan *Slaughter Houses Rules* 2003.
 - Memastikan semua ladang ternakan babi perlu mempunyai lesen selaras dengan *Control of Livestock Activities (Pig) Rules* 2008.
 5. Penguatkuasaan perlesenan aktiviti-aktiviti melibatkan haiwan seperti penginapan haiwan, persembahan haiwan, pembiakan haiwan dan lain-lain.
 6. Sekatan jalan dan pemeriksaan kenderaan di sempadan.
 - Mengawalselia dan menyekat pergerakan ternakan/haiwan atau hasil ternakan/haiwan yang berpenyakit serta memastikan kosaimen pergerakan ternakan/haiwan dan hasilan mematuhi syarat-syarat yang ditetapkan oleh DVS Sabah.
 7. Pelupusan barang-barang rampasan (haiwan dan hasilan haiwan).
 - Memohon Arahan Pelupusan/ Perintah Mahkamah untuk pelupusan, mengikut peruntukan di bawah Seksyen 62, Enakmen Haiwan 2015.
 - Menjalankan pelupusan barang-barang tahanan yang dirampas di pintu-pintu masuk (airport/jeti/pelabuhan), barang-barang kes yang telah selesai dan barang kes yang pemiliknya gagal dikenalpasti.
 8. Pengendalian penyiasatan dan kes-kes mahkamah.
 - Menjalankan penyiasatan terhadap kes-kes yang diperolehi daripada operasi-operasi atau kes-kes yang diserahkan kepada Jabatan
 - Menjalankan pendakwaan kes-kes yang didaftar di bawah Undang-Undang Jabatan yang dikuatkuasakan.

Jadual 23. Aktiviti yang dilakukan sepanjang 2019

Pejabat Penguatkuasaan Veterinar, Kota Kinabalu			
Bil	Butiran Aktiviti	Jumlah	Catatan
1	Pemeriksaan kontena konsaimen produk haiwan yang diimport	NIL	Tugas pemeriksaan kontena dikeluarkan dalam skop kerja UPVK dan diambil alih oleh Unit Pemeriksaan Veterinar bermula 2019
2	Operasi	119	
3	Siasatan (kes)	29	
4	Pendakwaan (kes)	2	
5	Pemohonan Perintah Mahkamah Pelupusan/ Arahan Pelupusan Barangan Rampasan (Haiwan/Produk Hasil Haiwan)	25	
6	Permohonan Perintah Mahkamah Penutupan RPH Swasta yang ditidak berlesen	2	
7	Bilangan notis pengkompaunan kesalahan di bawah Enakmen Haiwan 2015 dan Enakmen Kebajikan Haiwan 2015	28	Jumlah kutipan kompaun sebanyak RM 66,500.00
8	Penghantaran sampel produk hasil haiwan ke makmal	96	
9	Pemeriksaan aduan berkaitan kebajikan/kezaliman haiwan	18	
Pejabat Kuarantin Haiwan Pelabuhan, Sepanggar Kota Kinabalu			
1	Bilangan pemeriksaan dan pengistihaaan dokumen import/eksport (konsaimen)	-	
2	Bilangan Kontena dipasang "Seal DVS Sabah"	5,068	
3	Kutipan yuran pemeriksaan kuarantin (RM)	838,044.82	
Pejabat Kuarantin Haiwan, Lapangan Terbang Antarabangsa Kota Kinabalu			
1	Bilangan pemeriksaan dan pengistihaaan dokumen import/eksport (konsaimen)	367	
2	Rampasan bahan haiwan (Kg)	2449.45	Nilai C.I.F (RM): 52,914.60
3	Kutipan yuran pemeriksaan kuarantin (RM)	214,544.6	

PERKHIDMATAN VETERINAR

Jadual 24. Rawatan di klinik daerah

Daerah	Kucing		Anjing		Arnab		Kerbau		Khinzir		Kambing		Lembu		Ayam		Angsa/Itik		lain-lain	
	Kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor
Kota Kinabalu	3730	4511	1547	1619	26	27														
Sipitang	19	114	7	42																
Kunak	16	30	15	24																
Sandakan	1898	2454	200	226	16	18	4	4			46	131	4	4	3	3	2	4	4	4
Tambunan	360	568	1129	1637	7	80	6	28	14	105	6	58	27	107	146	7489	1	1		
Kota Belud	4521	5518	1685	1909	27	28														
Tenom	237	281	217	256	5	10	25	59	28	74	15	63	30	56	128	14547				
Ranau	355	431	302	382	23	99	4	7			21	71	18	27	176	7070	5	226	5	5
Penampang	359	479	508	686	1	1			9	58	4	5			50	3529				
Lahad Datu	170	179	650	774			1	1			6	86	15	65	2	56			1	5
Nabawan	5	54	177	177	2	2	1	3	1	5	4	42	6	13	24	285				
Menumbok	9	13																		
Tuaran		1324		460	20	20	10	12	20	20						15	5	302		
Keningau	3758	4692	2986	4016							23	116	23	30	9	9				
Kuala Penyu	77	375	42	52					4	17	1	3			26	1549				
Membakut	238	288	40	56			12	34	2	26	37	183	3	21	50	2180				
Semporna	28	30	4	6																
Bongawan	64	74	16	19			4	20			36	57			20	410				
Tongod	5	5	15	21			30	42			110	211	24	47	52	101	12			
Papar	331	331	45	45																
Tawau	695	918	395	413							5	18	5	7						

Daerah	Kucing		Anjing		Arnab		Kerbau		Khinzir		Kambing		Lembu		Ayam		Angsa/Itik		lain-lain	
	Kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor	kes	ekor
Beaufort	279	279	7	7			5	5			1031	1031	157	157						
Kudat	60	63	44	55											10	723				
Kota Marudu	135	135	76	76							2	6	1	2	14	1085	1	70	1	12
Pitas											64	177	82	237	100	5570				
Sook	34	36	65	102			3	4	3	29	16	44	5	8	35	1042				
Telupid	24	32	85	98			13	48			8	280	12	788	37	471				
Beluran	39	44	9	9	1	1														

Lain-lain: Burung, Kuda, Rusa, Turki, Bebiri

UNIT PEMERIKSAAN VETERINAR

Pengenalan

Unit Pemeriksaan Veterinar adalah salah satu unit diantara tiga unit di dalam Bahagian Kesihatan Awam Veterinar, Jabatan Perkhidmatan Veterinar (DVS), Sabah, iaitu Unit Penguatkuasaan Veterinar dan Makmal Kesihatan Awam Veterinar.

Fungsi dan tanggungjawab unit ini adalah seperti berikut;

- Pembangunan dan pengurusan Rumah Penjualan Haiwan(RPH) dan Pusat Penjualan Ternakan Babi(PPTB) di Seluruh Sabah.
- Sebagai urusetia perlesenan RPH dan PPTB Swasta
- Sebagai urusetia persijilan Bilik Penyimpanan(Bilik Sejuk) Swasta
- Menjalankan aktiviti Pemeriksaan Veterinar premis-premis penjualan dan bilik sejuk
- Menjalankan aktiviti bersama agensi-agensi berkaitan sebagai contoh pihak Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Sabah (JHEAINS), Jabatan Kesihatan Sabah (JKNS) dan agensi-agensi yang lain.

Selain daripada fungsi dan tanggung jawab di atas, unit ini juga menjalankan tugas melatih dan memantau anggota-anggota jabatan yang diberi tanggungjawab sebagai Pemeriksa Daging dan Pemeriksa Veterinar di Seluruh Sabah. Ini adalah bagi memastikan program Kawalan Keselamatan Produk(Makanan) mencapai sasaran dalam memastikan keluaran produk berasaskan makanan yang di keluarkan oleh premis penjualan dan premis pemprosesan berasaskan haiwan adalah hygiene, suci dan selamat untuk konsumsi awam.

Jadual 25. Jadual ringkasan peratusan dan kutipan sepanjang tahun unit pemeriksaan

Bil	Perkara	Kekerapan/ Peratusan	Kutipan/ Catatan
1	Program Pemantauan Loji RPH (Pemeriksaan Daging)		
	Loji Swasta		
	Daerah Papar	37.7%	RM 32,822.30
	Daerah Kota Kinabalu	90.6%	RM 49,700.00
	Daerah Penampang	40.1%	RM 76,832.12
	Daerah Tuaran	99.3%	RM 43,500.97
	Daerah Keningau	62.2%	RM 12,220.48
	Daerah Tenom	99.9%	RM 734.16
	Daerah Sandakan	100%	RM 24,380.60
	Daerah Iahad Datu	100%	RM 8,009.74
	Daerah Tawau	34.5%	RM 61,380.56
	Daerah Kunak	100%	RM 3,201.46
	Loji Kerajaan	100%	RM 207,084.88 (Caj MI) RM172,860.00(Sewa)

2	Perlesenan dan Persijilan		
	I. Perlesenan RPH Swasta II. Persijilan Bilik Sejuk Beku	36 buah 75 buah	RM 3,600.00 (Yuran Lesen)
3	Program Persampelan		
	I. Persampelan Ujian Mikrobiologi RPH Negeri Sabah		
	Daerah Papar	0/72	
	SMTK & PPTB Kiansom	12/24	
	Daerah Kota Kinabalu	23/24	
	Daerah Penampang	57/96	
	Daerah Tuaran	22/48	
	Daerah Kudat	0/24	
	Daerah Keningau	56/120	
	Daerah Tenom	5/48	
	Daerah Sandakan	111/168	
	Daerah lahad Datu	11/48	
Daerah Tawau	107/144		
Daerah Kunak	22/20		
	II. Persampelan Ujian Residu Dadah dan Pencemaran Antibiotik		
	III. Persampelan Sisa Kumbahan Cecair daripada RPH		15/15
4	Program Bersama Agensi lain	MGI Bersama Jheains : 4 Kali	
5	Kursus / Bengkel	1. Bengkel Pemeriksaan Daging (10&11 April 2019) 2. Art of Butchery (25 April 2019) 3. Kursus Pengukuhan VHM siri 1(8 & 9July 2019) dan siri (5&6 Ogos 2019) 4. Introduction to GMP Plus (11September2019) 5.Kursus Amalan Pengilangan Baik (GMP) bagi Auditor Keselamatan Makanan (4,5&6 Nov 2019)	
6	Aktiviti Buka dan Periksa Kontena		
	I. Jumlah kontena II Berat	1,615 Kontena Diperiksa 23,356,777.93 KG	

SEKSYEN PEMBANGUNAN SUMBER GENETIK

Objektif

- I. Menyusun semula sistem pengurusan ladang-ladang ternakan jabatan sebagai model ladang yang berimpak tinggi dalam Rancangan Malaysia ke 11.
- II. Menyelaraskan pengeluaran baka ternakan bernilai baik tinggi dalam Rancangan Malaysia ke 11.
- III. Menilai dan menambahbaik pelbagai teknologi dan sistem pengeluaran ternakan ladang dan hasil ternakan yang sedia ada dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- IV. Memberi khidmat kepakaran teknikal, bimbingan dan latihan dalam aspek pengeluaran dan pengurusan ternakan serta hasil ternakan dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- V. Menjalinkan kolaborasi/kerjasama dengan pelbagai pihak dalam bidang kajian guna dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.
- VI. Melaksanakan program kepastian kualiti untuk pentauliahan MYGAP dalam tempoh Rancangan Malaysia ke 11.

Jadual 26. Prestasi Ladang Ruminan Jabatan DVS 2019

Ladang	Jantan	Betina	Anak	Kelahiran	Kematian	Jualan	Agihan	Terima Balik	Pungutan Hasil (RM)
Pusat Pembiakbakaan Lembu Pedaging Kalumpang	48	15	-	8	10	24	-	-	48,834.00
Pusat Pembiakbakaan Bebiri Telupid	32	179	8	60	312	10	-	-	3,410.00
Projek Ladang Pembiakbakaan Kerbau Sawah Nukleus Telupid	8	78	7	1	4	8	-	-	21,150.00
Ladang Pusat Nukleus Lembu Brahman Tawau	109	297	75	129	47	53	3	-	195,626.00
Pusat Pembiakbakaan Kambing Lahad Datu	28	94	9	30	30	17	-	-	4,940.00
Pusat Pembiakbakaan Lembu Pedaging, Sebatik	6	163	67	40	3	7	-	-	16,216.00
Pusat Ternakan Ruminan Tenusu, Sebrang Keningau	12	118	39	75	20	55	-	-	154,000.00
Pusat Pembiakbakaan Kambing Kalahari Sabahan Kunak	66	18	16	36	17	87	3	-	35,040.00

Ladang	Jantan	Betina	Anak	Kelahiran	Kematian	Jualan	Agihan	Terima Balik	Pungutan Hasil (RM)
Ladang Timbang Menggaris Kota Belud	21	49	20	4	20	28	-	-	61,708.00
Pusat Pembiakbakaan Lembu Pedaging Wario Kota Belud	29	108	14	25	37	58	177	-	560,400.00
Pusat Pembiakbakaan kambing Purutan Tambunan	42	109	14	59	159	63	-	-	20,831.90
Pusat Pembiakbakaan kambing Bongawan	41	140	3	15	80	56	-	-	24,928.00
Pusat Pembiakbakaan kambing Ranau	30	82	21	44	29	29	-	-	10,184.00
Pusat Pembiakbakaan baka Lembu tenusu Tajau									
Pusat Pembiakbakaan Kerbau Telupid	69	533	108	74	58	42	-	-	99,104.00
Pusat Pembangunan Payau Telupid	62	440	34	29	16	24	-	-	16,030.00

Setakat 12 oktober, ladang lembu tenusu tajau kudat saja yang belum menghantar laporan. Peringatan sudah berkali-kali diberikan tetapi tiada maklum balas dari pengurus ladang.

Pencapaian projek ladang Agro Tongod

1. Pengeluaran Agromakanan Ternakan Ruminan Tongod
 - I. Pemagaran pagar perimeter sepanjang 2.0 km.
 - II. Penanaman rumput napier seluas 20 ekar.
 - III. Pengeluaran hay sebanyak 2,468 bale.
 - IV. Pengeluaran rumput silage sebanyak 92 tong.
2. Pengeluaran Jagung, Kekacang dan Hay
 - I. Penanaman jagung : 50 ekar
 - II. Penanaman kekacang : 50 ekar
 - III. Penanaman Hay : 1,500 bale.

Prestasi Ladang Unggas Jabatan DVS 2019

Jadual 27. Prestasi Pusat Pembiakbakaan Ternakan Unggas

Perkara	Pergerakan Ternakan / Jualan					
Ternakan	Mati	S.I.V	Stok Gantian	Jual	Berat	Harga (RM)
1. Anak (< 14 hari)						
Ayam Kacukan	205	2220		9609		19,218.00
Ayam Kampung	12	50		979		1,958.00
B. Puyuh	8750	570	400	17590		14,072.00
Ayam Penelur	48		420			
Ayam Angi				605		1,210.00
Jumlah				28783		36,458.00
2. Takai (> 14 hari)						
Ayam Takai				718	762.50	2,287.50
B. Puyuh				100		200.00
Arnab				28		560.00
Turki				13	44.00	154.00
Jumlah				859		3,201.50
3. Telur						
Ayam				1400		2800.00
Burung Puyuh						
Jumlah				1400		2800.00
						Hasil Ternakan = RM 39,939.50

Jadual 28. Prestasi Pusat Pembiakbakaan Ternakan Itik Kiansom

Perkara	Pergerakan Ternakan / Jualan					
Ternakan	Mati	S.I.V	Stok Gantian	Jual	Berat	Harga (RM)
1. Anak						
Anak Itik Jantan	1041	14,441		60		FOC
Anak Itik Betina	1370	1,740		7018		24,563.00
Jumlah		16,181		7078		24,563.00
2. Takai						
Itik Takai				241	241	1,205.00
Angsa				51	255	1,275.00
Itik Patu						
Jumlah				292	496	2,480.00
3. Telur						
Itik						
Telur masin		34,150		20,125		14,087.50
Jumlah						14,087.50
Hasil Ternakan = RM 41,130.50						

Jadual 29. Jenis Makanan Ternakan dan Jumlah dikeluarkan pada tahun 2019

Jenis Makanan Ternakan	Bilangan (karung)	Berat (m.tan)	Peratus (%)
Lembu Tenusu (Dairy Supplement)	495	24.75	3.07
Lembu Pedaging (Cattle Supplement)	7,284	364.2	45.26
Lembu Pemula (Calf Starter)	334	16.7	2.07
Kambing Pembesar (Goat Supplement)	6,203	310.15	38.54
Itik Pembiak (Duck Breeder)	1,258	62.9	7.81
Ayam Pembiak (Poultry Breeder)	-	-	-
Angsa Pembiak (Geese Breeder)	-	-	-
Turki Pembiak (Turkey Breeder)	-	-	-
Sheep Supplement	517	25.85	3.21
Jumlah	16,091	804.55	100

PEMBANGUNAN INDUSTRI TERNAKAN

Projek Sosioekonomi

Pengagihan ternakan kepada para peternak adalah usaha jabatan melalui projek Pembangunan Sosioekonomi (SOSEK) bagi membantu penduduk luar bandar meningkatkan pendapatan mereka. Di samping itu projek ini juga telah member manfaat kepada penternak ruminant yang sedia ada dalam meningkatkan pengetahuan mereka mengenai pengurusan ternakan secara moden. Bermula tahun 2005 hingga kini, Jabatan telah memberikan penekanan terhadap Program Transformasi melalui pendekatan ini peternak sosioekonomi sedia ada yang memperlihatkan prestasi pengurusan ladang yang baik akan dinaiktaraf / transformasi dengan meminjamkan mereka induk ternakan. Jabatan mengekalkan Projek Sosek yang dilaksanakan iaitu

- ? Projek Pekebun Kecil Lembu Pedaging (PKPL)
- ? Projek Integrasi Ternakan (PINTAR)
- ? Program Transformasi
- ? Projek TRUST

Ringkasan Prestasi Dan Pencapaian secara keseluruhan Projek

Jadual 30. Data Projek Lembu Pedaging

PERIHAL			SOSEK	TRANSFORMASI	TRUST	JUMLAH
BILANGAN PENTERNAK	Asal		145	141	24	310
	Aktif		50	84	13	147
	Baru			1		1
	Naik Taraf					
BILANGAN TERNAKAN	DEWASA	J	91	282	13	386
		B	1,037	8,284	163	9,484
	ANAK	J	181	535	28	1,147
		B	283	749	36	1,825
PENGAGIHAN	J		1	1		2
	B			54		54
KELAHIRAN	J		62	211	4	277
	B		132	260	5	397
KEMATIAN	DEWASA	J	3	4		7
		B	5	18		23
	ANAK	J	12	24	2	38
		B	21	55	5	81
BAYARAN BALIK	ANAK	J + B	1	78		79
	TUNAI	J + B	4	30		34
		Harga	6,379.00	41,379.00		47,758.00
DIKEMBALIKAN	DEWASA	J				1
		B				
PENJUALAN	J + B		110	324	5	439
	Harga		328,900.00	1,067,400.00	12,138.00	1,408,438.00
BAKI HUTANG	J + B		1,475	4,036	431	6,335

Jadual 31. Data Projek Kerbau

PERIHAL			SOSEK	TRANSFORMASI	JUMLAH
BILANGAN PENTERNAK	Asal		77	12	89
	Aktif		12	6	18
	Baru				
	Naik Taraf				
BILANGAN TERNAKAN	DEWASA	J	23	43	66
		B	120	877	997
	ANAK	J	27	183	210
		B	44	204	248
PENGAGIHAN	J		10		
	B				
KELAHIRAN	J		3	67	70
	B		8	61	69
KEMATIAN	DEWASA	J		8	
		B	3	29	32
	ANAK	J			
		B			
BAYARAN BALIK	ANAK	J + B			
	TUNAI	J + B	7	18	25
		Harga	5,836.00	24,750.00	30,586.00
DIKEMBALIKAN	DEWASA	J			
		B			
PENJUALAN	J + B		6	15	21
	Harga		8,300.00	21,000.00	29,300.00
BAKI HUTANG	J + B		301	393	694

Jadual 32. Data Projek Kambing

PERIHAL			SOSEK	TRANSFORMASI	TRUST	JUMLAH
BILANGAN PENTERNAK	Asal		268	367	19	654
	Aktif		123	123	19	265
	Baru		34	20		54
	Naik Taraf			2		2
BILANGAN TERNAKAN	DEWAS A	J	226	762	6	994
		B	3,044	8,134	57	11,235
	ANAK	J	709	1,514	16	2,148
		B	838	2,470	17	3,411
PENGAGIHAN	J		40	35		75
	B		603	1,102		1,579
KELAHIRAN	J		679	1,521	20	1,857
	B		725	2,190	16	2,608
KEMATIAN	DEWAS A	J	31	32	1	64
		B	120	316	1	437
	ANAK	J	118	188	1	307
		B	171	300	2	473
BAYARAN BALIK	ANAK	J + B				
	TUNAI	J + B	497	1,089		1,586
		Harga	173,893.60	418,706.00		592,599.60
DIKEMBALIKAN	DEWAS A	J	2	13		15
		B	22	11		33
PENJUALAN	J + B		2,755	2,327	100	5,182
	Harga		577,401.00	2,474,052.00	61,500.00	3,112,953.00
BAKI HUTANG	J + B		4,837	13,848	546	19,231

Galeri Acara Sepanjang Tahun 2019

Perasmian Seminar Persatuan Veterinar Sabah

Perasmian Simulasi Rabies

Program Vaksinasi Rabies Anjing

Program Pengagihan Bubur Lambuk DVS

Perasmian Persidangan/Mesyuarat DVS

Malam Veterinar

1985-322X

Dicetak oleh:
Pejabat Percetakan,
Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sabah.
SABAH